

Univerzita Hradec Králové

Fakulta informatiky a managementu

Katedra ekonomie

**Analýza a srovnání daňových příjmů státního rozpočtu se
zaměřením na daň z příjmů a zdanění práce**

Bakalářská práce

Autor: Dominik Petruš

Studijní obor: Finanční management – anglický jazyk

Vedoucí práce: Ing. Martina Hedvičáková, Ph.D.

Pracoviště: Katedra ekonomie

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracoval samostatně a s použitím uvedené literatury.

V Hradci Králové dne 30.4.2019

Dominik Petřů

Poděkování

Chtěl bych poděkovat své vedoucí bakalářské práce Ing. Martině Hedvičkové, Ph.D. za odborné vedení, za pomoc a rady při zpracování této práce.

Anotace

Cílem bakalářské práce je analýza příjmové stránky státních rozpočtů se zaměřením na zdanění práce a daně z příjmů fyzických osob zemí Evropské unie. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část obsahuje přehled a popis jednotlivých daní, které jsou rozděleny na skupinu přímých daní, nepřímých daní a odvodů na sociální a zdravotní pojištění v ČR. Praktickou částí bakalářské práce je analýza situace v České republice v kontextu celé Evropské unie za účelem zjištění konkurenceschopnosti především ve vztahu k okolním zemím regionu střední a východní Evropy. V práci jsou použita data z databáze Eurostat zahrnující hrubý domácí produkt, průměrný hrubý roční výdělek obyvatelstva nebo náklady na práci rozdělené na mzdové a nemzdové náklady.

Abstract

Title: Analysis and comparison of state budget tax incomes with a focus on income tax and labour taxation

The aim of this thesis is to analyze the income side of state budgets with the focus on taxation of labor and personal income tax of the European Union countries. The thesis is divided into theoretical and practical part. The theoretical part contains an overview and description of individual taxes which are divided into a group of direct taxes, indirect taxes and social and health insurance contributions in the Czech Republic. The practical part of the bachelor thesis is the analysis of the situation in the Czech Republic in the context of the whole European Union in order to determine competitiveness especially in relation to the neighboring countries of Central and Eastern Europe. The thesis uses data from the Eurostat database including gross domestic product, average gross annual earnings of the population or labor costs divided into wage and non-wage costs

Klíčová slova

zdanění práce, náklady na práci, daň z příjmů fyzických osob, Big Mac index, HDP, Evropská unie, Česká republika, hrubý domácí produkt (HDP), průměrný hrubý příjem

Keywords

taxation of labour, labour costs, personal income tax, Big Mac index, European Union, Czech republic, gross Domestic Product (GDP), average gross income

Obsah

1. ÚVOD	8
2. CÍL A METODIKA PRÁCE	8
2.1. <i>Cíl práce</i>	8
2.2. <i>Metodika práce</i>	9
3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
3.1. <i>Státní rozpočet</i>	10
3.1.1. <i>Příjmy státního rozpočtu</i>	11
3.1.2. <i>Výdaje státního rozpočtu</i>	11
3.2. <i>Daně</i>	12
3.3. <i>Daňová soustava České republiky</i>	14
3.4. <i>Přímé daně daňové soustavy ČR</i>	14
3.4.1. <i>Daň z příjmů fyzických osob</i>	15
3.4.2. <i>Daň z příjmu právnických osob</i>	16
3.4.3. <i>Daň z nemovitosti</i>	17
3.4.4. <i>Daň silniční</i>	18
3.4.5. <i>Daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitosti</i>	18
3.5. <i>Nepřímé daně daňové soustavy ČR</i>	19
3.5.1. <i>Spotřební daně</i>	19
3.5.2. <i>Ekologické daně</i>	19
3.5.3. <i>Daň z přidané hodnoty (DPH)</i>	20
3.6. <i>Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (z. č. 589/1992 Sb.)</i> <i>21</i>	
3.6.1. <i>Důchodové pojištění</i>	21
3.6.2. <i>Nemocenské pojištění</i>	21
3.6.3. <i>Pojistné pro případ nezaměstnanosti</i>	21
3.7. <i>Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění</i>	22
3.8. <i>Daňová harmonizace a koordinace v prostoru ES</i>	23
3.8.1. <i>Oblast přímých daní</i>	23
3.8.2. <i>Oblast nepřímých daní</i>	24
3.9. <i>Hrubý národní produkt (HNP)</i>	25
3.10. <i>Hrubý domácí produkt (HDP)</i>	25
3.11. <i>Parita kupní síly</i>	25

3.1.2.	<i>Big Mac index (BM index)</i>	26
4.	ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ	26
4.1.	<i>Analýza zdanění práce</i>	26
4.1.1.	<i>Průměrné celkové náklady na zaměstnance v roce 2018</i>	27
4.1.2.	<i>Průměrné nemzdové náklady na zaměstnance v roce 2018</i>	30
4.1.3.	<i>Česká republika ve srovnání se zbytkem EU</i>	32
4.1.3.1.	<i>Průměrné celkové náklady na zaměstnance v roce 2018</i>	32
4.1.3.2.	<i>Průměrné nemzdové náklady na zaměstnance v roce 2018</i>	33
4.2.	<i>Analýza daně z příjmů fyzických osob</i>	35
4.1.4.	<i>Sazby osobní důchodové daně v zemích EU</i>	36
4.1.4.1.	<i>Zakládající země</i>	36
4.1.4.1.1.	<i>Rozšiřující země z roku 1973</i>	40
4.1.4.2.	<i>Rozšiřující země v roce 1981</i>	42
4.1.4.3.	<i>Rozšiřující země v roce 1986</i>	43
4.1.4.4.	<i>Rozšiřující země v roce 1995</i>	44
4.1.4.5.	<i>Rozšiřující země v roce 2004</i>	45
4.1.4.6.	<i>Rozšiřující země v roce 2007</i>	51
4.1.4.7.	<i>Rozšiřující země v roce 2013</i>	52
4.1.5.	<i>Srovnání odvedené daně z příjmů fyzických osob</i>	53
4.1.6.	<i>Česká republika a daň z příjmů ve srovnání se zeměmi EU</i>	57
4.1.7.	<i>Doplňkové grafy zadlužení a nezaměstnanosti</i>	57
5.	SHRNUTÍ A DOPORUČENÍ	59
6.	ZÁVĚR	61
7.	SEZNAM ZDROJŮ	63
	Seznam tabulek	65
	Seznam grafů	67

1. ÚVOD

Téma bakalářské práce koresponduje s oblastí, na které se zaměřuje studium oboru Finanční management na Fakultě informatiky a managementu Univerzity Hradec Králové. Ve zvoleném tématu je práce zaměřena na oblast veřejných financí, konkrétněji státního rozpočtu, s důrazem na jeho příjmovou stránku, jehož primárním zdrojem jsou daně a pojistné sociálního zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Součástí bakalářské práce je v její praktické části srovnání daňových systémů napříč evropským kontinentem s důrazem na srovnání zdanění práce, což v kombinaci s daňovým prostředím jednotlivých zemí výrazně ovlivňuje jejich globální konkurenceschopnost, což je pro jednotlivé země velice důležitá oblast nutná k prosperitě států i jejich obyvatel. Současná doba se vyznačuje geopolitickou nejistotou, rozličnými sankcemi a obchodními válkami, které tvoří překážku volnému obchodu a mohou se stát důvodem hospodářské krize. Pro jednotlivé země bude v době hospodářské krize klíčové udržení kapitálu a pracovních míst na svém území. Tato skutečnost však bude významně ovlivněna daňovým prostředím, přesněji výší daně z příjmů a zdanění (náklady) na práci v jednotlivých zemích a tyto země se stanou v této oblasti sami sobě konkurentem i v takovém politicko-ekonomickém uskupení, jakým Evropská unie je.

2. CÍL A METODIKA PRÁCE

2.1. *Cíl práce*

Cílem bakalářské práce je na základě dat získaných z databáze Eurostatu (statistický úřad Evropské unie) a použitím cen Big Mac indexu provést analýzu a srovnání zdanění práce a výše daně z příjmu fyzických osob v zemích Evropské unie se zaměřením na pozici a konkurenceschopnost České republiky především ve vztahu k jejím nejbližším sousedům v regionu střední a východní Evropy. Výsledkem práce je zhodnocení současné situace a doporučení ohledně případných změn sazeb zdanění práce a daně z příjmů fyzických osob.

2.2. Metodika práce

Při vypracování bakalářské práce byl pro potřeby analýzy v obou podtématech praktické části využitý jako zdroj dat statistický úřad Eurostat a Big Mac index, který mapuje ceny konkrétního druhu zboží v jednotlivých zemích EU.

V první části práce zabývající se zdaněním práce, přesněji průměrných celkových a průměrných nemzdových nákladů za zaměstnance, které jsou hrazeny zaměstnavatelem v roce 2018, je zdrojem dat Eurostat. Druhým zdrojem byly webové stránky listu The Economist, který každoročně publikuje svůj Big Mac index. S využitím základních funkcí programu Microsoft Excel byla graficky zpracována data obsahující průměrné celkové náklady na zaměstnance a zvlášť pouze nemzdové náklady. Obě veličiny byly následně poděleny cenami BM indexu, který simuloval zjednodušený referenční koš. Tím došlo k zpřesněnému vyjádření jednotlivých nákladů na zaměstnance.

Ve druhé části byly mimo výše zmíněných zdrojů použity sazby daně z příjmů fyzických osob platné na konci roku 2017, které odpovídali průměrným hrubým ročním příjmům za rok 2015, jejichž výši poskytla databáze Eurostatu. S využitím BM indexu a za pomoci MS Office bylo vyjádřeno množství produktu Big Mac, které by bylo možné zakoupit za obnos, který byl odveden na dani, a množství, které by mohlo být zakoupeno při použití zdaněné mzdy. Tím došlo ke znázornění dat tak, aby mohla být dále interpretována.

V práci nejsou použita data ze stejných období. Ze srovnání byl v celé práci vyřazen Kypr kvůli absenci potřebných dat v Eurostatu. Rumunsko a Bulharsko není zpracováno v části práce zabývající se zdaněním práce kvůli absenci dat v databázi Eurostatu, respektive absenci v zpracování ve vydání Big Mac indexu.

Obdobný postup s využitím Big Mac indexu provedli autoři v článku publikovaném v odborném medicínském periodiku [22], ve kterém zkoumali cenově nákladnou operaci šedého zákalu v 20 zemích a zemích eurozóny. Při srovnání použili Big Mac index k identifikaci cenově nejpříznivějších nákladů na tento druh operace.

3. TEORETICKÁ VÝCHODISKA

3.1. Státní rozpočet

Státní rozpočet je „*hlavní složkou veřejných financí. Jde o celostátní bilanci (rozvahu) předpokládaných příjmů a výdajů státu na jeden rok.*“ ([1], str. 73). Státní rozpočet je nejdůležitějším veřejným rozpočtem, který je nástrojem politiky k plnění alokační, redistribuční, stabilizační, regulační, legislativní a kontrolní funkce ([2], str. 163).

Pravidla sestavování státního rozpočtu upravuje zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech. Podle § 8 odst. 1 tohoto zákona se na sestavování rozpočtu podílí Ministerstvo financí ve spolupráci se správci kapitol, územními samosprávnými celky, dobrovolnými svazky obcí, Regionálními radami regionů soudržnosti a státními fondy. Dále Ministerstvo financí podle §8 b odst. 4 předloží návrh rozpočtu vládě do 31. srpna běžného roku, která ho předloží dle jednacího řádu Poslanecké sněmovny nejpozději 3 měsíce před koncem běžného roku k projednání Poslanecké sněmovně. Návrh zákona prochází 3 čteními, během kterých může dojít k jeho úpravám. Zákon schvaluje pouze Poslanecká sněmovna, nikoli Senát. Nedojde-li ke schválení zákona Poslaneckou sněmovnou na příslušný rozpočtový rok před prvním dnem rozpočtového roku, nastává podle § 9 zákona č. 218/2000 Sb. tzv. rozpočtové provizorium. Z § 9 odst. 2 vyplývá, že jednotlivé kapitoly rozpočtu jsou určovány měsíčně a jejich nejvyšší možná celková výše je jedna dvanáctina celkových výdajů státního rozpočtu stanovených posledním schváleným zákonem o státním rozpočtu.

Výsledek hospodaření je v podobě státního závěrečného účtu, který je připraven podle vyhlášky č.419/2001 Sb., předložen vládou ke schválení Poslanecké sněmovně České republiky po skončení rozpočtového období nejpozději do 30. 4. následující roku. „*Pokud se saldo hospodaření státního rozpočtu odlišuje od salda schváleném v zákonu o státním rozpočtu, rozhodně o použití přebytku nebo o úhradě schodku PS na návrh vlády*“ ([3], str. 137). Státní rozpočet může být přebytkový (aktivní saldo, příjmy převyšují výdaje), deficitní (pasivní saldo, výdaje převyšují příjmy) nebo vyrovnaný. Kumulací deficitních „*státních rozpočtů vzniká a narůstá státní dluh, který společně s deficitem rozpočtů orgánů místní správy tvoří dluh veřejný.*“ ([1], str. 74-75)

3.1.1. Příjmy státního rozpočtu

Na základě zákona č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní plynou do státního rozpočtu:

- Výnosy daní svěřených a podíl na daní sdílených
- Výnosy z cel
- Příspěvky na sociální pojištění a pojištění v nezaměstnanosti ([2], str. 172)

K tomuto rozdělení lze dále přidat další zdroje:

- Příjmy organizačních složek státu, odvody příspěvkových organizací
- Splátky návratných finančních výpomocí poskytnutých ze státního rozpočtu
- Výnosy ze státního majetku ([5], str. 116)

K příjmům státního rozpočtu lze též „nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery jako jsou například příjmy z emise státních cenných papír, tj. státních pokladničních poukázek a státních obligací a prostředky z rozpočtu Evropské unie aj.“ ([1], str. 74). Při vydávání státních obligací (dluhopisů) však dochází k navýšení výdajů příštích rozpočtových období, kdy podle dohody mezi oběma stranami dojde k jejich splacení i s předem dohodnutým úrokem. Státní pokladniční poukázky jsou krátkodobé dluhopisy se splatností do jednoho roku používané k překlenutí časového nesouladu mezi příjmy a výdaji během rozpočtového období. ([1], str. 74)

3.1.2. Výdaje státního rozpočtu

Výraznou položkou ve výdajích státního rozpočtu jsou tzv. mandatorní (obligatorní výdaje). Jedná se o výdaje „ze zákona, tj. výdaje, které musí stát vydat na základě dodržení příslušných zákonů a nařízení“. ([2], str. 172). Lze je rozdělit na veřejnou spotřebu státu a veřejnou spotřebu obyvatel:

Veřejnou spotřebou státu tvoří výdaje na ochranu a bezpečnost, veřejnou správu, justici, státní zastupitelství, vězeňství, výstavbu a údržbu silnic, požární a civilní ochranu a rezervy. ([2], str. 173)

Veřejnou spotřebou obyvatel se rozumí výdaje domácností, které tvoří 3 základní skupiny:

- Výdaje dávkové povahy
- Výdaje na politiku zaměstnanosti

- Výdaje na společenské služby a činnosti pro obyvatelstvo (zjednodušeně veřejné statky) ([2], str. 173)

Mimo výše zmíněné výdajové položky patří k výdajům i náklady na dluhovou službu, což jsou výdaje spojené s obhospodařováním státního dluhu, tj. úhrada závazků z minulých období. Do výdajů dále započítáváme i dotace a návratné finanční výpomoci.

Dotací se rozumí „peněžní prostředky státního rozpočtu, státních aktiv nebo Národního fondu, poskytnuté právníckým nebo fyzickým osobám na stanovený účel“. ([5], str. 114). Dotace vyšším územním samosprávním celkům (VÚSC) a základním územním samosprávním celkům náleží jako náhrada za úkony, které tyto samosprávní celky v režimu přenesené působnosti vykonávají úkony státní správy. Stát dále zřizuje účelové instituce, fondy, plnící předem stanovené cíle s určeným množstvím prostředků. Mezi takové instituce patří Podpůrný a garanční rolnický a lesnický fond (PGRLF) zřízený Ministerstvem zemědělství za účelem podpory úvěrů v zemědělství a poskytuje garance věřitelům (bankám). V oblasti exportu na podobné bázi funguje Exportní garanční a pojišťovací společnost (EGAP) a České exportní banka (ČEB). ([5], str. 113-115)

Odlišný je i základní náhled na rozdílnost příjmů a výdajů. Na straně příjmů jde o očekávané příjmy, na straně výdajů je důležitá výše takových výdajů, které je nutné uhradit. Výdaje jsou proto v rozpočtové logice primární, příjmy jsou vždy vyjádřením určitého očekávání založeného na právních normách, ekonomických pravidlech a hospodářské situaci. ([5], str. 112)

3.2. Daně

Daně jsou definovány jako „peněžní, povinné, nenávratné platby do veřejného rozpočtu, které se vybírají na základě mocenské povahy státu, tzn. na základě zákona“ ([3], str. 52) Souhrn daní různého druhu tvoří v příslušném státě daňovou a poplatkovou soustavu.

Každá daň je charakterizována několika základními prvky, které jednotlivé daně navzájem odlišují. Mezi tyto základní prvky patří subjekt daně, daňový objekt, daňový základ, daňová sazba a splatnost daně.

Subjektem daně se rozumí právnická nebo fyzická osoba (tj. poplatník daně) povinná platit daň ze zákona. Poplatník daně byl vymezen zákonem č.337/1992 Sb., o správě daní a poplatků jako osoba, jejíž příjmy, majetek nebo úkony byly přímo podrobeni dani. ([5], str. 159-160) V určitých případech poplatník daně neodvádí, tuto povinnost za něj přebírá tzv. plátce daně, což je osoba, která je „*povinná příslušnou daň vypočítat, vybrat, srazit a odvést do rozpočtu. Poplatník a plátce jsou zavázanými subjekty. Kromě toho je stanoven subjekt oprávněný, který je oprávněn příslušnou daň vybrat a je povinen ji spravovat. Tímto subjektem je příslušný orgán finanční správy.*“ ([3], str. 55)

Objektem (předmětem) daně je hospodářská skutečnost, na jejímž základě lze daň vyměřit. Podle objektu daně je často daň nazvána a je východiskem pro stanovení základu daně. ([5], str. 160) Základ daně je kvantifikovaný předmět daně, ze kterého je daň vypočítávána. Základ daně může být vyjádřen v penězích nebo v nepeněžních měrných jednotkách. Se základem daně úzce souvisí i časové vymezení období, za které se základ daně zjišťuje. Základ daně může být dále upraven o odpočitatelné položky či položky nezdanitelné, mluvíme pak o upraveném základu daně. ([3], str. 56)

Sazba daně je měřítko, ze kterého se z daňového základu vypočítává samotná daň. Sazby v zásadě rozlišujeme na pevné a relativní. Pevné sazby jsou stanoveny absolutní (paušální) částkou bez ohledu na hodnotu daňového základu. Druhým typem jsou sazby relativní, které jsou vyjádřeny v procentech a rozlišujeme:

- Lineární
- Progresivní
- Degresivní

U lineární sazby zůstává procentuální sazba neměnná, a tudíž daň roste proporcionálně stejně se základem daně. U progresivního zdanění roste sazba se základem daně, přesněji „*zvyšuje míru zdanění pro každý přírůstek základu daně*“ ([3], str. 57). Degresivní sazba je opakem progresivní sazby. Tento typ se však v daňové soustavě ČR nevyskytuje. ([3], str. 57)

Daně lze dělit podle různých hledisek. Důležitým rozdělením pro spravedlivost daní je rozlišení daní osobních a „na věc“ (in rem). ([5], str. 156) Podle předmětu zdanění rozlišujeme daně majetkové, majetkové a ze spotřeby. Podle rozpočtového určení zase dělíme daně na svěřené (celý výnos náleží konkrétnímu rozpočtu) a sdílené, kdy je výnos rozdělen do jednotlivých veřejných rozpočtů. Podle subjektu daně lze rozlišovat daně placené

domácnostmi a daně placené podniky. Nejběžnějším rozdělením, které poslouží k demonstraci daňové soustavy České republiky, je rozdělení na daně přímé a nepřímé. ([3], str. 52-53)

3.3. Daňová soustava České republiky

V současné době tvoří soustavu 3 skupiny daní:

1. Daň z přidané hodnoty
2. Daně spotřební
 - Daň z minerálních olejů
 - Daň z lihu
 - Daň z piva
 - Daň z vína a meziproduktů
 - Daň z tabákových výrobků
 - Ekologické daně (ze zemního plynu, z pevných paliv, daň z elektřiny)
3. Daně z příjmů
 - Daň z příjmů fyzických osob
 - Daň z příjmů právnických osob
4. Daň z nemovitostí
5. Daň silniční
6. Daň dědická, darovací a z převodu nemovitostí ([3], str. 60)

V další kapitole jsou daně pro názornost rozděleny podle konstrukce na přímé a nepřímé pro demonstraci jejich podstaty a odlišnosti

3.4. Přímé daně daňové soustavy ČR

V případě přímých daní nemůže poplatník ze zákona převést tuto povinnost na plátce daně. Skutečným nositelem daně je tedy daňový subjekt, který odvádí v zásadě dva typy daní, přímé daně důchodového typu a přímé daně majetkového typu. Předmětem důchodových daní je mzda či zisk, předmětem majetkových daní je, jak název napovídá, majetek bez ohledu na dosažený důchod. ([3], str. 53)

3.4.1. Daň z příjmů fyzických osob

Daně z příjmů fyzických (i právnických) osob jsou upraveny zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. Předmětem daně z příjmů FO jsou „*veškeré příjmy fyzických osob s výjimkou příjmů, které nejsou jejím předmětem*“. ([3], str. 65) Předmětem daně nejsou podle §3 odst.4 zákona například přijaté úvěry nebo příjmy získané darováním nebo dědictvím). Některé položky z předmětů daně jsou od daně podle §4 zákona osvobozeny od daně. To platí například pro příjmy ve formě dávky nebo služby plynoucí z nemocenského či důchodového pojištění aj.

Zákon v §1 rozlišuje poplatníky daně na daňové rezidenty a nerezidenty. Daňovými rezidenty jsou ti, kteří se na území ČR zdržují alespoň 183 dní v roce nebo tu mají bydliště. Dani z příjmů podléhají příjmy z činnosti na území ČR i příjmy ze zahraničí. Daňoví nerezidenti daní pouze příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR.

Příjmy fyzických osob nabývají různých forem, proto zákon rozlišuje pět skupin příjmů a pět příslušných dílčích daňových základů:

- Příjmy ze závislé činnosti (§6)
- Příjmy z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti (§7)
- Příjmy z kapitálového majetku (§8)
- Příjmy z pronájmu (§9)
- Ostatní příjmy (§10)

Dílčím daňovým základem příjmu ze závislé činnosti je tzv. superhrubá mzda (§6, odst.13), což je příjem ze závislé činnosti zvýšený o pojistné na soc. a zdravotní pojištění (x1,34). U příjmů z podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti, z pronájmu a ostatní příjmy se od příjmů odečítají výdaje na jejich dosažení, zajištění a udržení. Dílčí daňové základy se sčítají a tvoří souhrnný daňový základ.

Základ daně může být před vlastním daněním upraven o tzv. nezdanitelné části základu daně podle §15 zákona o daních z příjmů, od základu daně lze odečíst poskytnuté daru v případě, že šlo o dar alespoň 1000 (nebo 2 % ze základu daně). Maximálně lze takto odečíst 10 % ze základu daně za zdaňovací období. Jako dar je považováno také dárcovství krve ohodnoceno snížením základu daně o 2000. Takto upravený základ daně podléhá zdanění sazbou daně

z příjmu FO podle §16 zákona. V současné době jsou příjmy fyzických osob zdaněny jednotnou lineární sazbou 15 %.

Vypočtená daň může být snížena o slevu na dani podle §35ba. Jedná se o slevu na poplatníka a vyživovanou manželku (manžela) v domácnosti. Vypočtenou daň lze dále snížit o daňové zvýhodnění na vyživované dítě. Zvýhodnění je odstupňované podle počtu dětí tak, aby byla podpořena porodnost společnosti. Proto je například bonus na 2. dítě vyšší než na dítě první (§35c, odst.1 z. č. 586/1992Sb. o daních z příjmů).

Slevu na dani může poplatník uplatnit pouze do výše daňové povinnosti. Pokud je nárok poplatníka uplatňujícího daňové zvýhodnění vyšší než daňová povinnost (po redukcí slevou na dani), je mu přebytek vyplacen formou daňového bonusu (diskvalifikátorem je nesplnění podmínky výdělku alespoň šestinásobku minimální mzdy za rok). ([3], str. 64-69)

3.4.2. Daň z příjmu právnických osob

Předmětem daně z příjmů právnických osob jsou „*příjmy z veškeré činnosti a z nakládání s veškerým majetkem, pokud není v zákoně stanoveno jinak.*“ ([3], str. 69)

Poplatníkem daně jsou právnické osoby uvedeny v §17 zákona o dani z příjmů. Jsou jimi mimo právnických osob i organizační složky státu. (které nejsou organizačními složkami státu ani fyzickými osobami. Poplatníky lze rozdělovat na daňové rezidenty a nerezidenty, popř. na podnikatelské a nepodnikatelské subjekty. Daňovými rezidenty jsou podle §17 odst.3 takové právnické osoby, které mají na území ČR své sídlo nebo místo vedení. U residentů platí povinnost zdanění jak pro příjmy z ČR, tak i ze zahraničí.

Zdanění poplatníků neprovádějící podnikatelskou činnost, jako jsou například nadace, veřejné vysoké školy, obce aj. nemusí platit daň z příjmů z činností vyplývajících z jejich funkce v případě, že výdaje přesahují jejich příjmy nebo z dotací a příspěvků ze státního rozpočtu státu, rozpočtů územních samospráv nebo z rozpočtů Evropské unie. Dále nemusí danit vklady na běžných účtech

Základ daně se stanoví podle §23 zákona o daních z příjmů. Je jím rozdíl mezi příjmy a výdaji (mimo příjmy, které nejsou předmětem daně a příjmů osvobozených od daně). Takový základ daně lze dále snížit o tzv. odčitatelné položky podle §20 zákona. Sazba daně z příjmů se počítá ze zaokrouhleného základu směrem dolů na celé tisíce korun. Od vypočtené daně lze odečíst slevu na dani za každého zaměstnance se změněnou pracovní schopností.

Daň z příjmů fyzických i právnických osob se neplatí v případě, že vypočtená daň nepřesáhne 200 Kč nebo zdanitelné příjmy nepřesáhnou 15 000 Kč s výjimkou situace, kdy dochází ke srážení daně z příjmů. ([3], str. 69-71)

V současné době je podle §21 odst.1 zákona č.586/1992 Sb. sazba daně z příjmů PO ve výši 19%

3.4.3. Daň z nemovitosti

Jde o majetkovou daň upravenou zákonem č.338/1992 Sb., o dani z nemovitosti. Zákon rozlišuje dva typy daně, z pozemku a ze staveb.

Předmětem daně z pozemku je pozemek vedený v katastru nemovitostí s jasným účelem, ke kterému slouží. Poplatníkem daně je vlastník pozemku (tedy i stát), zcela výjimečně jím je nájemce. Základ daně závisí na druhu pozemku a je vyjádřený v peněžních jednotkách, nebo výměrou. U orné půdy, chmelnic, vinic, zahrad a sadů je stanovena cena půdy, která násobí přesnou výměrou pozemku. Ostatní pozemky mají jako základ daně skutečnou výměru pozemku. Sazby daně jsou relativní a pevné. Relativní sazby daně se postihují pozemky, u kterých je základem daně cena půdy. U ostatních pozemků se používá pevná sazby lišící se podle pozemku. U stavebních pozemků se sazba daně násobí koeficientem (o 1 do 4,5) podle počtu obyvatel obce k poslednímu sčítání lidu.

Předmětem daně ze staveb jsou stavby podléhající kolaudaci (kolaudaci nemusí mít domy stavěné v době, kdy nebylo kolaudační řízení prováděno) a byty včetně společných prostor evidovaných v katastru nemovitostí. Poplatníkem daně je majitel stavby, bytu nebo samostatného nebytového prostoru. Základem daně ze staveb je skutečná plošná výměra objektu zaokrouhlená na celé m² nahoru překračující 16 m². Základem daně z bytu je upravená výměra násobená koeficientem 1,2. Sazby daně jsou pevně dané jako cena za metr čtverečný diferencované podle druhu stavby. Sazba daně se násobí koeficientem podle počtu obyvatel obce stejně jako u pozemků. Obec dále může sazbu daně zvýšit koeficientem u staveb sloužících rekreaci, garážím či objektům sloužícím podnikatelské činnosti. U vícepodlažních domů (ne bytů) se sazba daně zvyšuje o 0,75 Kč za každí další podlaží, stavby pro účely podnikání mají tuto sazbu zvýšenou o 2 Kč za podlaží. ([3], str. 74-77)

3.4.4. Daň silniční

Silniční daň je upravena zákonem č.16/1993 Sb., o dani silniční. Principem silniční daně je získání prostředků na „výstavbu, údržbu a modernizaci silniční sítě“. Celý výnos je podle zákon č. 243/2000 Sb. příjmem Státního fondu dopravní infrastruktury. Předmětem daně jsou motorová vozidla registrovaná a provozovaná na území České republiky za účelem podnikání nebo jiné samostatně výdělečné činnosti. Výnosy z používání vozidla podléhají dani z příjmů, od které se silniční daň odečítá.

Poplatníkem silniční daně je fyzická nebo právnická osoba, která je provozovatelem vozidla registrovaného na území České republiky a je zapsána v technickém průkazu. Základem silniční daně je u osobních automobilů (do 3,5 tuny a maximální kapacitou 9 osob) zdvihový objem v cm^3 s výjimkou elektromobilů. U návěsů a ostatních vozidel se bere v úvahu maximální hmotnost a počet náprav. Sazby daně jsou pevně dané podle druhu vozidla. Z ekologických důvodů se u vozidel registrovaných před 31. 12. 1989 se daň zvyšuje o 25 procent, zdaňovacím obdobím je kalendářní rok, přičemž poplatník odvádí čtvrtletní zálohy. Roční sazba může být nahrazena denním paušálem 25 Kč, pokud je to pro poplatníka výhodnější. Musí však být použita pouze jedna z forem odvodu daně, způsoby se nemohou kombinovat. ([3], str. 80-82)

3.4.5. Daň dědická, darovací a daň z převodu nemovitosti

Daň má oporu v zákoně č. 357/1992 Sb., o dani dědické, darovací a dani z převodu nemovitosti. Principem daně je jednorázově zdanit změny ve vlastnictví určitého majetku. Základem těchto daní je vždy cena majetku, která je zjišťována podle pravidel uvedených v zákoně podle §4, 7 a 10.

Předmětem dědické daně je zděděný majetek, poplatníkem této daně je dědic Sazba daně klouzavě progresivní, používá se sazba daně darovací vynásobená koeficientem 0,5.

Předmětem darovací daně je majetek získaný darem, ať se jedná o majetek movitý nebo nemovitý, darovaný v ČR nebo z ciziny. Poplatníkem je vždy nabyvatel podle sazby z §12 až §14, odst.2 zákona)

Předmět daně z převodu nemovitostí vyplývá z jeho názvu, poplatníkem je prodávající (v praxi si o tuto daň navyšuje cenu nemovitosti). Sazba daně činí 3 % ze základu daně podle §15 zákona. ([3], str. 84-86)

3.5. Nepřímé daně daňové soustavy ČR

Nepřímé daně postihují peněžní důchody těch ekonomických subjektů, které provádí nákup zboží a služeb (daň je součástí ceny). Daň tedy neodvádí poplatník (v tomto případě spotřebitel), nýbrž plátce (obchodník, výrobce). Nepřímé daně rozlišujeme na univerzální, které zatěžují všechny druhy zboží, a daně selektivní, které se zaměřují pouze na určité druhy spotřebního zboží. ([3], str. 54)

3.5.1. Spotřební daně

Spotřební daně jsou uvaleny na výrobky ze surovin uvedených v zákoně č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních. Jedná se o selektivní daně uvalené na výrobky z důvodu zdravotních nebo ekologických. Jedná se o výrobky z minerálních olejů, tabáku, piva, lihu, vína meziproduktů. Sazby jsou kromě cigaret pevné (v Kč na měrnou jednotku), v případě cigaret se rozlišuje sazba na kus, pro peněžní část se používá sazba lineární v procentech.

Předmětem daně jsou „vybrané výrobky vyrobené na daňovém území Evropského společenství či na toto území dovezené“ ([3], str. 91) Evropské společenství tvoří jednotný daňový prostor, ve kterém dochází díky harmonizaci ke zdanění v zemi spotřeby. Tím je zajištěno pouze jedno zdanění stejnou sazbou za stejných podmínek. Daň odvádí plátce, který ji zahrnuje do ceny pro konečného spotřebitele (poplatníka), což je typický znak nepřímého zdanění. ([3], str. 89-93)

3.5.2. Ekologické daně

Ekologické daně jsou ošetřeny zákonem č. 251/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů, jehož schválením bylo vyhověno směrnici Rady 2003/96/ES. Tímto byly uvaleny ekologické daně:

- Ze zemního plynu a některých dalších plynů (množství v MWh spáleného tepla)
- Z pevných paliv (množství v GJ spáleného tepla)
- Z elektřiny (množství v MWh)

Správu těchto daní, jejichž zdaňovacím obdobím je kalendářní měsíc, vykonávají celní úřady.

Ekologické daně mají pro všechny tři kategorie stejné schéma. Plátcem daně je vždy dodavatel, který na území České republiky dodal produkt koncovému uživateli (spotřebiteli). Základem daně je vždy spotřebované množství (viz výše), sazbou daně je pevně stanovená a jednotná pro konkrétní druhy. Povinnost daň přiznat a zaplatit vzniká dnem dodání konečnému spotřebiteli na území ČR. ([3], str. 97-98)

3.5.3. Daň z přidané hodnoty (DPH)

Daň z přidané hodnoty je univerzální nepřímou daní. Od vstupu České republiky do EU je upravena zákonem č.235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty. Jedná se o daň sdílenou, jelikož se získané výnosy rozdělují mezi rozpočty EU, obcí, krajů a státu. Daň z přidané hodnoty „postihuje na každém stupni technologického zhodnocení nově vytvořenou hodnotu výrobky nebo služby“. ([3], str. 99) Plátce DPH odvádí jen takovou část z hodnoty, která se navýšila jeho přičiněním. Princip této univerzální nepřímé daně rozlišuje 2 odlišné daňové subjekty. Poplatník jako koncový spotřebitel platí daň, která je již součástí celkové ceny. Daň jako takovou však odvádí plátce daně, což je podle zákona osoba povinná k dani se sídlem v ČR a je registrovaná k odvodu DPH nebo je dovozcem z třetích zemí. Tato osoba má právo daň na výstupu snížit o daň na vstupu (protože osoba sama, pokud zboží nebo službu nakoupila a následně prodala dál, také platila DPH). V tu chvíli mluvíme o vlastní daňové povinnosti (plátce musí daň doplatit) nebo nadměrnému odpočtu, kdy do 30 dní obdrží rozdíl zpět.

V současnosti na základě §47 odst.1 zákona č.235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, systém rozlišuje 3 rozdílné sazby DPH:

- Základní sazba 21 % (vše co není upraveno v přílohách č. 3 a 3 a)
- První snížená sazba 15 % (příloha č. 3 zákona: pohřební služby, pohostinství, vstupné na kulturní akce aj.)
- Druhá snížená sazba 10 % (příloha č. 3 a zákona: dětská a kojenecká výživa, knihy, noviny a časopisy, mlýnské výrobky aj.)

Podobně jako u spotřebních daní tvoří Evropské společenství jeden společný prostor. Harmonizace je pokročilejší než v případě spotřebních daní, nicméně jednotlivé země se liší počtem sazeb i jejich výší. ([3], str. 99-102)

3.6. Pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti (z. č. 589/1992 Sb.)

Principem pojištění je ochranou proti“ *celospolečensky významným rizikům, která vedou k dočasné nebo trvalé ztrátě pracovních příjmů nebo jiných možností obživy v důsledku dočasné nebo trvalé ztráty pracovní schopnosti, ztráty živitele nebo ztráty zaměstnání*“ ([3], str. 37) Podle toho se rozlišují tři typy pojištění, ze kterých jsou hrazeny příslušné dávky:

- Důchodové pojištění k úhradě důchodů (starobních, invalidních, vdovských a sirotčích
- Nemocenské pojištění pro nemocenské dávky, podporu v mateřství, ošetřovné
- Státní podpora v nezaměstnanosti a rekvalifikaci

3.6.1. Důchodové pojištění

Pojištěnci jsou zaměstnanci a OSVČ z režimu povinné a nepovinné účasti (pokud je jejich činnost jako OSVČ pouze vedlejším příjmem).

3.6.2. Nemocenské pojištění

Pojištěnci jsou povinně zaměstnanci (pokud nejsou ze zahraničí) a OSVČ, kteří fungují v systému pouze dobrovolně, což pro OSVČ nese riziko případné nulové nemocenské dávky, pokud není do systému zapojen.

3.6.3. Pojistné pro případ nezaměstnanosti

Pojištěnci jsou opět zaměstnanci i OSVČ, nicméně pouze pokud se účastní zároveň přispívání na důchodové pojištění.

Systém sociálního pojištění rozlišuje několik druhů poplatníků. Tím prvním je zaměstnavatel odvádějící pojištění za svého zaměstnance ve výši 25 % z vyměřovacího základu (21,5 % na důchodové pojištění, 2,3 % na nemocenské pojištění a 1,2 % na státní politiky zaměstnanosti), což je součet vyměřovacích základů jednotlivých zaměstnanců. Samotný zaměstnanec odvádí ze svého příjmu, který je jeho vyměřovacím základem, 6,5 % pouze na důchodové pojištění (jiné neplatí).

Osobě samostatně výdělečně činné je určena minimální a maximální hodnota vyměřovacího základu, která je násobena sazbou 29.2 % (28 % na důchodové pojištění, zbytek na státní politiku zaměstnanosti (stejně jako u zdravotního pojištění. Rozhodnou dobou je kalendářní měsíc. ([3], str. 37-47)

3.7. Pojistné na všeobecné zdravotní pojištění

Ze zdravotního pojištění se „hradí zdravotní péče poskytnutá pojištěnci na území České republiky s cílem zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav“ ([3], str. 28) Tyto prostředky však nevstupují do veřejných rozpočtů, nýbrž do rozpočtů zdravotních pojišťoven, které na základě zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění ministerstva zdravotnictví poskytují finanční plnění za úkony provedené při péči o pojištěnce

Základem pro výpočet výše pojistného je tzv. vyměřovacího základu, který má svou spodní a vrchní hranici. Pojištěncem se podle zákona rozumí osoba s trvalým pobytem na území ČR, respektive osoba pracující pro zaměstnavatele se sídlem (nebo trvalým pobytem) v České republice. Plátcem pojistného jsou vlastní pojištěnci, zaměstnavatelé a stát.

Pojištěnec platí vlastní pojištění v případě, že je zaměstnancem (daní podle zákona o daní z příjmů č.586/1992 Sb.), osobou samostatně výdělečně činnou nebo nesplňuje podmínky pro odvod pojistného ze strany státu. Vyměřovacím základem pro zaměstnance je úhrn příjmů podléhajících daní z příjmů. Minimálním vyměřovacím základem je minimální mzda (podle nařízení vlády č.286/2017 Sb., o minimální mzdě je to nyní 12 200,- měsíčně nebo 73,20,- za hodinu), maximálním základem je násobek průměrné mzdy (určené nařízením vlády pro tyto účely). Pokud součet vyměřovacích základů tuto hodnotu přesáhne, z přesahu se pojistné neodvádí. Rozhodnou dobou je kalendářní měsíc, za kterou odvádí zaměstnanec 4,5 % z vyměřovacího základu

Vyměřovacím základem OSVČ je 50 % příjmů z podnikání po odpočtu výdajů vynaložených na jejich dosažení, zajištění a udržení. Minimálním vyměřovacím základem je dvanáctinásobek poloviny průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství. Rozhodnou dobou je kalendářní rok. Osoba samostatně výdělečně činná odvádí plnou výši, tedy 13,5 %, z vyměřovacího základu.

Zaměstnavatel odvádí část pojistného za svého zaměstnance a dále odvádí tu část, která se strhává z příjmu zaměstnance. Vyměřovací je stejný jako vyměřovací základ zaměstnance. Zaměstnavatel odvádí pojistné ve výši 9 % z vyměřovacího základu. Celkově je tedy za jednoho zaměstnance odvedeno pojistné ve výši 13,5 %

Stát jako plátce pojistného tuto funkci zastává za nezaopatřené děti, důchodce, v té době nezaměstnané nebo osoby ve vazbě nebo ve výkonu trestu. Vyměřovací základ stanoví vláda nařízením. ([3], str. 28-35)

Ačkoli není pojistné příjmem veřejných rozpočtů, jeho problematika a jeho výše je důležitá z hlediska zaměstnavatele, do jehož nákladů spadá a ovlivňuje tak jeho náklady na pracovní sílu.

3.8. Daňová harmonizace a koordinace v prostoru ES

Nástrojem harmonizace jsou schválené směrnice, které mají členské státy povinnost v dané lhůtě začlenit do svého právního systému. Vlastní implementaci (uplatňování a vymáhání) předchází transpozice, což je začlenění směrnice do legislativy bez okamžitého účinkování. Skutečnost, že mají jednotlivé země určitou volnost ve způsobu implementace způsobuje určité odlišnosti v jednotlivých právních systémech. ([4], str. 56)

3.8.1. Oblast přímých daní

Harmonizace je zajišťována prostřednictvím judikátů Soudní dvora Evropské unie (SDEU) se sídlem v Lucemburku (tzv. negativní harmonizace). V oblasti vzájemného poskytování daňových informací mezi jednotlivými státy, problematice dvojího zdanění a v boji proti tzv. daňovým rájům je spolupráce poměrně úspěšná. Jinak tomu však je ohledně harmonizačního procesu. Ten stagnuje, což je způsobeno jedna rozdílností účetních systémů (včetně účetních zásad, používání FIFO i LIFO aj.) a také v neochotě zemí k větší harmonizaci kvůli obavám o ztrátu suverenity v oblasti hospodářské politiky. ([4], str. 67)

Jednotlivé země se v osobních důchodových daních liší počtem daňových pásem, daňovými sazbami a daňovou progresivitou. Problematika korporátních daní spočívá především v tzv. dvojím zdanění, kdy ke zdanění dochází na úrovni firem (zdanění zisku) a zdanění vyplacených dividend. To motivuje společnosti k vyhýbání se daňové povinnosti

s maximálním využitím všech legálních prostředků. Majetkové daně jsou napříč zeměmi také různorodé, ale to společné většinou zůstává. Tím společným znakem je ponechání výnosu místním samosprávám. ([4], str. 68-71)

Konsolidovaný základ daně z příjmů fyzických osob CCCTB (z angl. Common Consolidated Corporate Tax Base) spočívá ve vyměření základu daně z příjmů podle celounijních pravidel tak, aby nedocházelo k daňovým optimalizacím postihující určité země EU, a jeho následné rozdělení mezi země, ve kterých společnost působí. Každá země pak část základu zdaní svou sazbou korporátní daně. ([4], str. 123)

Plánem OECD je Akční plán k erozi základů daně a převodu zisků (BEPS), jehož prvky se EU snaží implementovat do vlastní legislativy při doplnění o vlastní prvky. Cílem těchto opatření je eliminace užívání daňových rájů a zamezení ochuzování členských států EU, které doposud přichází o nemalé příjmy. ([4], str. 130-132)

3.8.2. Oblast nepřímých daní

Hlavním dokumentem je směrnice Rady 2006/112/ES. Rozvíjí první, druhou a šestou směrnici věnující se této problematice. V současnosti existují minimální hranice pro základní sazbu (15 %) a snížené sazby (5 %). Jedním z největších problémů jsou tzv. kolotočové podvody (Carousel Frauds), které musí probíhat minimálně ve 2 zemích EU. Tímto problémem se zabývá materiál COM (2008)807 o koordinované strategii ke zlepšení boje proti podvodům s DPH v EU. Principem těchto podvodů je řetězení dodávek a transakcí do chvíle, kdy dojde k nezaplacení DPH firmou, která znenadání přestane existovat. ([4], str. 172)

Překážkou harmonizace DPH a unifikování jejích sazeb je obava členských států z negativních dopadů na veřejné rozpočty. Ke změně může dojít pouze v případě souhlasu všech 28 zemí (po Brexitu 27 zemí). Cílem harmonizace je sjednocení sazeb DPH a zavedení platby v zemi původu. V budoucnu se však očekává „status quo“, tedy nezměnění současného systému. ([4], str. 174)

3.9. Hrubý národní produkt (HNP)

Hrubý národní produkt (Gross national product – GNP) „vyjadřuje celkovou peněžní hodnotu toku zboží a služeb vytvořenou výrobními faktory ve vlastnictví subjektů národní ekonomiky za dané období. Tento ukazatel je počítán na národním principu a započítávají se sem i produkty vyrobené v zahraničí výrobními faktory daného státu (např. americké investice v Jižní Americe a jejich produkce se započítají do HNP USA – naopak se sem nezapočítají produkty vyrobené zahraničními firmami na území USA)“. [15]

$$\mathbf{GNP = C + I_g + G + (Ex-Im)}$$

C = výdaje domácností na spotřebu,

I_g = hrubé soukromé domácí investice,

G = vládní nákupy výrobků a služeb,

(Ex-Im) = čisté vývozy, tedy export mínus import.

3.10. Hrubý domácí produkt (HDP)

Hrubý domácí produkt (Gross Domestic Product – GDP) „vyjadřuje celkovou peněžní hodnotu toku zboží a služeb vytvořenou výrobními faktory umístěnými v domácí ekonomice bez ohledu na to, kdo je jejich vlastníkem. Tento ukazatel je počítán na územním principu“. [15]

$$\mathbf{GNP=GDP+NPI}$$

kde NPI je tzv. čistý příjem z majetku v zahraničí.

3.11. Parita kupní síly

Kupní síla měny je množství zboží a služeb, které lze za měnu koupit (zákon jedné ceny). Parita kupní síly (PPP - Purchasing Power Parity) značí, že lze za tuto měnu koupit stejné množství zboží a služeb doma i v zahraničí, jinými slovy má měna stejnou kupní sílu doma i v zahraničí. Devízový kurz měn se však od parity kupní síly odchyluje kvůli tzv. neobchodovatelné statky, které nejsou součástí mezinárodního obchodu a jsou mezi sebou neporovnatelné. Rozlišují se dvě teorie parity kupní síly, absolutní a relativní. Dalšími vlivy mohou být obchodní překážky či vysoké dopravní a transakční náklady. Obecně se rozlišují dvě teorie parity kupní síly. Absolutní teorie má za cíl popsat výši měnových kurzů, zatímco relativní teorie parity kupní síly se snaží vysvětlit pouze změny měnových kurzů. ([21], str. 573-577)

3.12. Big Mac index (BM index)

Tento index, sestavovaný britským časopisem „The Economist“, vychází z teorie parity kupní síly (angl. purchasing power parity (PPP)), podle kterého by měla být cena zboží být po přepočtu měnovým kurzem ve všech zemích stejná. Samotný BM index ukazuje, nakolik je zkoumaná měna nadhodnocená či podhodnocená. [11]

Big Mac index představuje veličinu, kterou je možné použít pro referenční srovnání různých statistických dat, která bez kontextu jsou jen pouhými daty bez informativní funkce. BM index může být použit jako zjednodušený spotřební koš nebo jiný druh zboží a služeb a nahradit tak referenční koš u parity kupní síly. Jeho výhodou je, že v drtivé většině zemí má tento produkt stejné složení a podobu, což u jiných zboží a služeb říci nelze. Jeho nevýhodou je však skutečnost, že výsledná cena sendviče může, a bohužel do určité míry i je, ovlivněna cenovou politikou společnosti McDonald's, na což má společnost samozřejmě právo. V konečném důsledku a srovnání je tudíž nutné brát na zřetel určité nepřesnosti.

4. ANALÝZA DAŇOVÝCH PŘÍJMŮ

4.1. Analýza zdanění práce

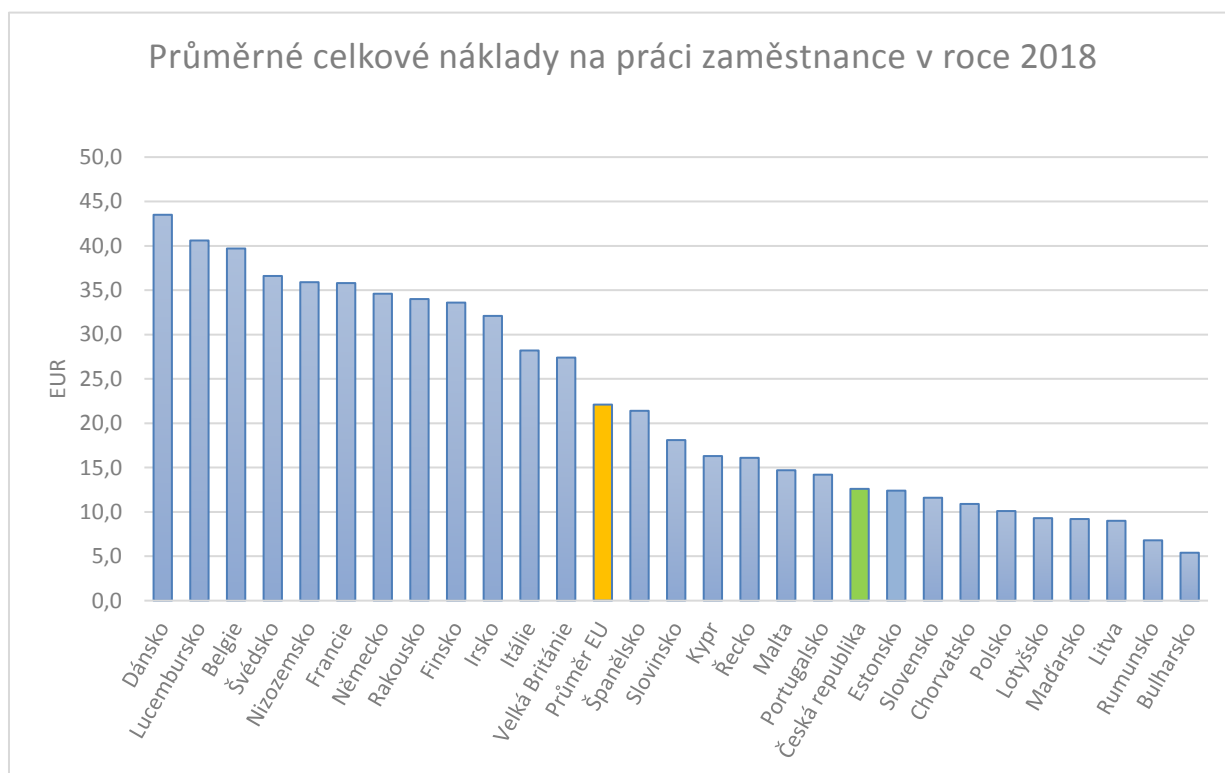
Zdanění práce lze zjednodušeně popsat jako rozdíl mezi celkovými náklady, které musí zaměstnavatel na svého zaměstnance vynaložit, a čistou mzdou, kterou zaměstnanec obdrží jako náhradu za odvedenou práci. Tento rozdíl je v České republice tvořen daní z příjmů fyzických osob, dále pojistným na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistným na všeobecné zdravotní pojištění jak ze strany zaměstnance, tak ze strany zaměstnavatele. Na straně zaměstnavatele do těchto nákladů dále vstupují položky, jakými jsou různé zaměstnanecké benefity, náklady na ošacení nebo ochranné pracovní pomůcky.

Komplikací při porovnávání zdanění práce je skutečnost, že se země Evropské unie liší svými sociálními systémy a přístupem ke zdravotní péči, což výrazně ovlivňuje výši odvodů do státních rozpočtů. Náplní této kapitoly je srovnání nákladů zaměstnavatelů na své zaměstnance nad rámec hrubé mzdy, které odvádí do rozpočtů v jednotlivých zemích. Důvodem zaměření na náklady zaměstnavatelů je skutečnost, že v rámci EU (a nejen v ní)

nadnárodní společnosti působí v zemích a pečlivě zvažují případné náklady na pracovní kapitál v případě, že by se rozhodly přesunout výrobu do dalších zemí. V současnosti dochází tak k situacím, kdy se například výroba „posouvá“ do zemí bývalého východního bloku kvůli úspoře nákladů nebo se společnost se sídlem mimo EU rozhodne pro investice v dané zemi nejen podle případných daňových subvencí ze strany státu, ale i podle situaci na trhu práce a jejího zdanění. K přepočítání nákladů na zaměstnance v jednotlivých zemích byly použity ceny Big Mac indexu, které byly v zemích, které nejsou členy eurozóny, přepočítány na euro podle průměrných kurzů za rok 2018.

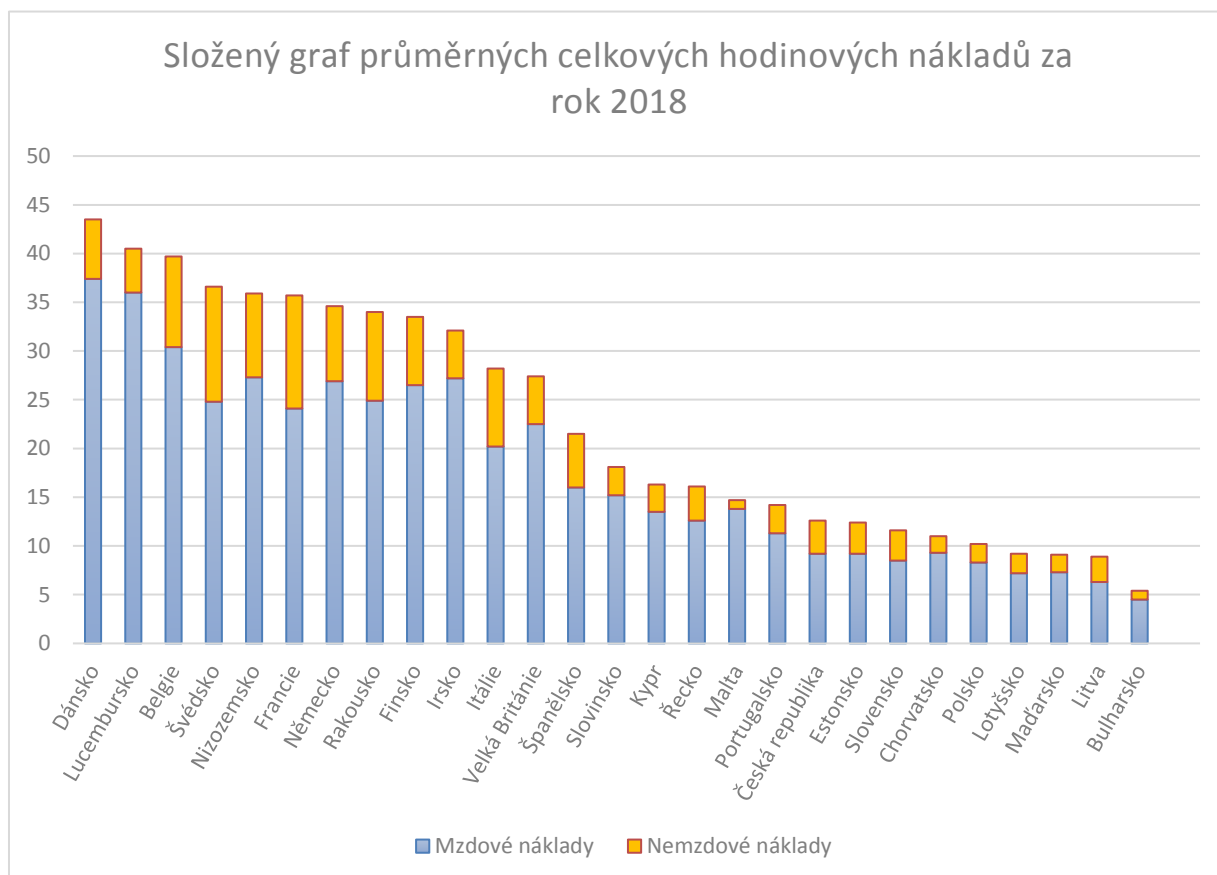
4.1.1. Průměrné celkové náklady na zaměstnance v roce 2018

Jak je zmíněno výše, zaměstnavatel mimo hrubé mzdy, která je adresována zaměstnanci jako cena za jím odvedenou práci, hradí další náklady, které lze popsat termínem „nemzdové“ náklady. Pro zaměstnavatele však není primárně důležité, jakým způsobem jsou jeho celkové náklady rozděleny (zkr. LC z angl. Labour Costs) mezi jednotlivé subjekty, nýbrž jejich celková výše.

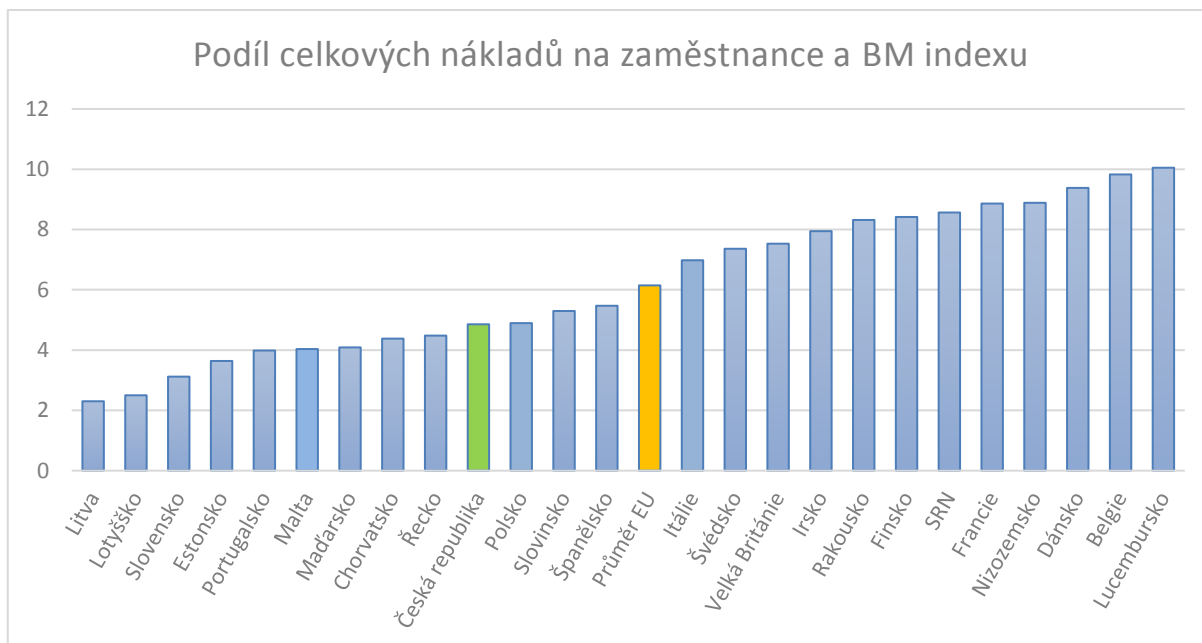
Graf 1: Průměrné celkové náklady na práci zaměstnance v roce 2018, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování

Graf č. 1 ilustruje průměrné celkové hodinové náklady na zaměstnance v oblasti průmyslu a služeb (mimo veřejnou správu). Ze srovnání vyplývá, že nad průměrem celé Evropské unie jsou země, které do společenství patří historicky déle a s výjimkou Dánska a Velké Británie patří do eurozóny. Pod průměrem se mimo země, které vstoupili do EU v roce 2004 a později, nachází i státy jižní Evropy v čele se Španělskem, Řeckem a Portugalskem. Žebříček uzavírají Rumunsko a Bulharsko, ve kterých jsou průměrné náklady až osmkrát nižší než v Dánsku nebo Lucembursku.

Graf 2: Složený graf průměrných celkových hodinových nákladů za rok 2018, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování

Složený graf č. 2 je rozšířením prvního grafu o znázornění poměru mzdové a nemzdové složky celkových nákladů. Bez příslušného kontextu nebo propojení dat s údaji, které blíže specifikují jednotlivé země, však údaje z grafu č. 1 a 2 nejsou zcela přesné a jejich interpretace může být zavádějící.

Graf 3: Podíl celkových nákladů na zaměstnance a BM indexu, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

K ukotvení výše nákladů na práci v jednotlivých zemích byly ceny Big Mac indexu. Výsledné hodnoty v grafu č. 3 představují množství tohoto zboží, které by bylo možné zakoupit za obnos rovnající se hodinovým nákladům na práci.

Z grafu je zřejmé, že nade všemi ostatními zeměmi je Lucembursko a Belgie. Obě země jsou specifické a výsledky jdou zkruslené z podobných důvodů. Lucembursko je typické tím, že do země dojíždí lidé za práci z okolních států, což zkrusluje statistické srovnání (stejný problém je i u výpočtu HDP na obyvatele). Podobným případem je již zmíněná Belgie, která je sídlem EU a dalších institucí, jejichž zaměstnanci původem z různých zemí pobírají vyšší mzdy, než je obvyklý průměr.

Druhou skupinu tvoří zbylé země nad úrovní průměru EU. Jsou tvořeny zbylými zeměmi zakládajícími v minulosti Evropské společenství (ES) doplněné o severské státy, Irsko a Velkou Británii. Ze srovnání překvapivě vyplývá, že náklady na zaměstnance jsou vyšší v Irsku než ve Velké Británii. To může mít několik příčin, které se prolínají a na výsledku mají každá svůj podíl. Tou první je rozdílná měna obou zemí, což mohlo vést ke zkruslení při přepočtu britské libry na euro. Druhou příčinou je rozdílný počet obyvatel, kdy Britů je přibližně čtrnáctkrát více než Irů. V případě Irska tedy dochází při průměrování k dělení menším jmenovatelem.

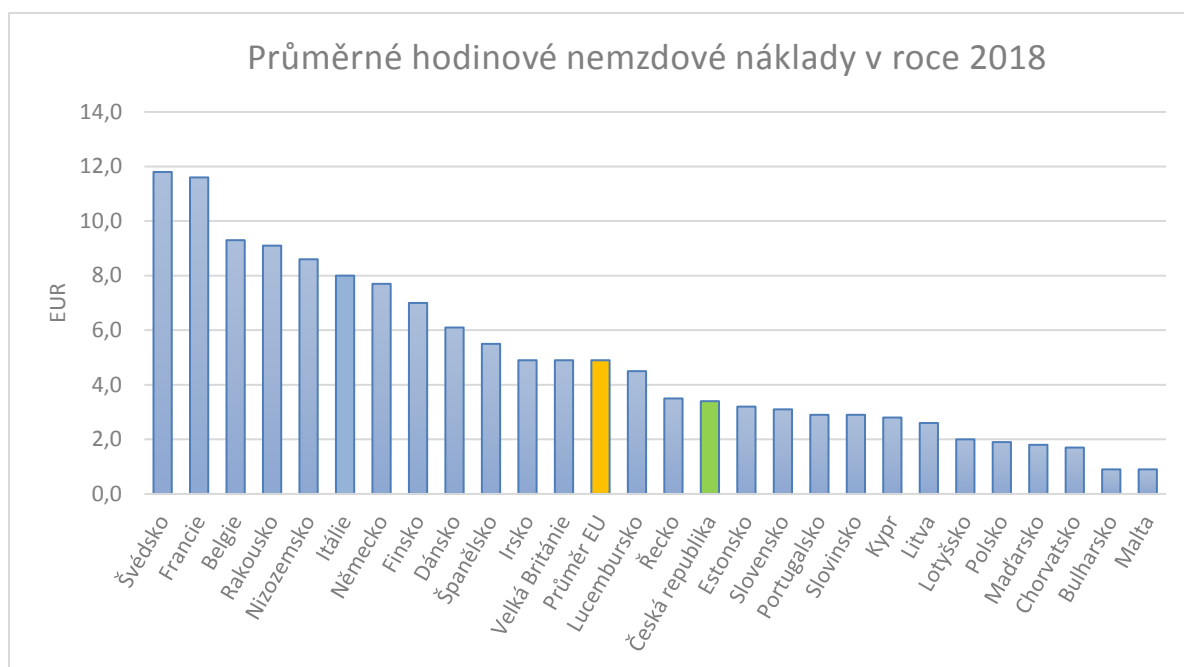
Podle očekávání jsou podprůměrné náklady na práci v zemích, které do Evropské unie vstoupily až v poslední patnácti letech. Tyto země jsou však doplněny státy jižní Evropy, které jsou často zmiňovány v souvislosti s vysokým státním dluhem. Mimo Řecka se jedná o Španělsko a Portugalsko. Tyto tři země mají také problémy s vysokou mírou nezaměstnanosti, a to především mezi mladými lidmi a absolventy a tuto situaci by jakékoli zvýšení nákladů, především ze strany státu zvýšením minimální mzdy nebo povinných nemzdových nákladů, nezlepšilo. Naopak by hrozilo další zvýšení nezaměstnanosti a propad ve výběru daní doprovázený zvýšenými náklady na podporu v nezaměstnanosti. Pokud by se zvýšila od firem poptávka na trhu práce, vedlo by to spíše ke snížení nezaměstnanosti než ke zvýšení nákladů. Proto se nedá v nejbližší době očekávat nárůst průměrných celkových nákladů na zaměstnance na úroveň ostatních, historicky starších, zemí EU.

Státy, které do EU přistoupili v posledních patnácti letech, mají úroveň nákladů na podobné výši. Nejvyšší náklady vykazují data ze Slovinska. V porovnání se Slovenskem nebo Estonskem, které také platí eurem, jsou náklady o více než polovinu vyšší. Nejnižší hodinové náklady vydávají zaměstnavatelé v Litvě a Lotyšsku. Zde jsou náklady pětikrát nižší než v Lucembursku a třikrát nižší, než je celounijní průměr.

4.1.2. Průměrné nemzdové náklady na zaměstnance v roce 2018

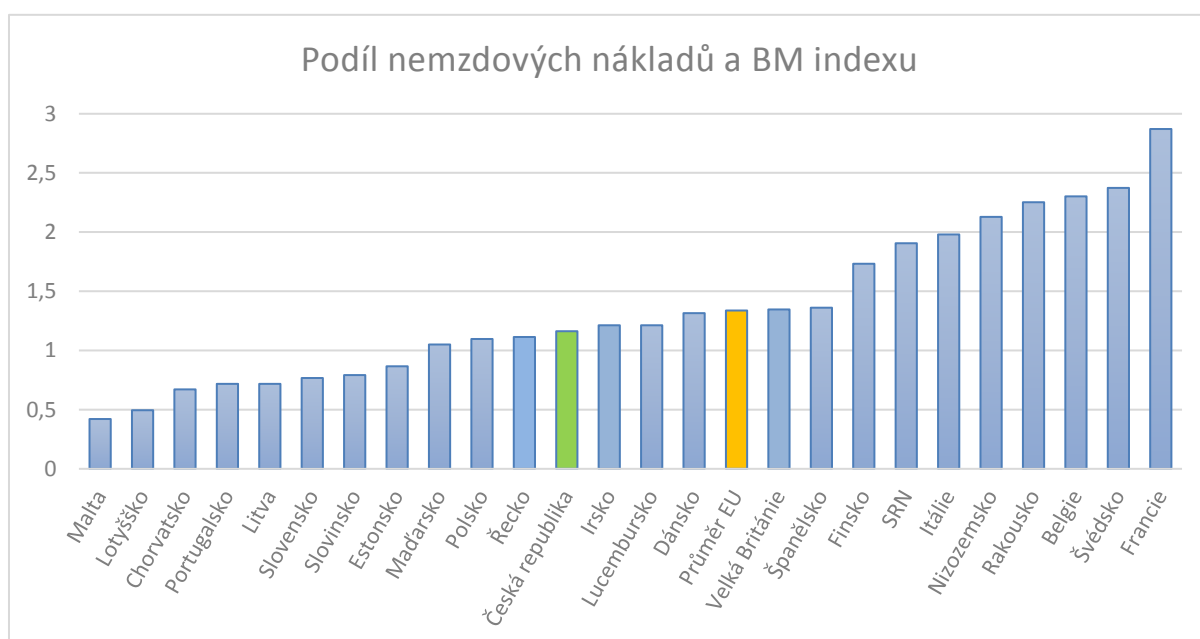
Podíl nemzdových nákladů na celkových nákladech na zaměstnance je determinován především výší odvodů za zaměstnance do státního rozpočtu. Minoritní vliv však mohou mít i další náklady, které se však liší i podle síly odborových organizací států vyjednat pro zaměstnance další výhody nebo legislativní nařízení ošetřující bezpečnost práce, které jsou sice přikázány směrnicemi podle článku 153 Smlouvy o fungování Evropské unie, avšak implementace je na každé jednotlivé zemi, která může podle svého uvážení přijmout opatření přísnější než vyžaduje směrnice EU. [17]

Zjednodušeně však podíl nemzdových nákladů na těch celkových nastiňuje směr, jakým je sociální systém v zemích EU nastaven.

Graf 4: Průměrné hodinové nemzdové náklady v roce 2018, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování

Z grafu č. 4 vyplývá, že nejvyšší nominální průměrné nemzdové náklady platí zaměstnavatelé ve Švédsku. V těsném závěsu jsou náklady ve Francii následované poměrně vyrovnanou skupinou zemí západní Evropy včetně Španělska, které je nad průměrem EU, ačkoli nominální průměrné celkové náklady jsou ve Španělsku pod unijním průměrem (viz str. 23, graf č.1). Česká republika je stejné úrovni jako Řecko, a je první ze „zbytku EU“, tedy je nejvýše postavenou zemí ze střední, východní a jihovýchodní Evropy. Specifickou pozici zaujímá Malta, kde mají nemzdové náklady jen minimální podíl na nákladech celkových.

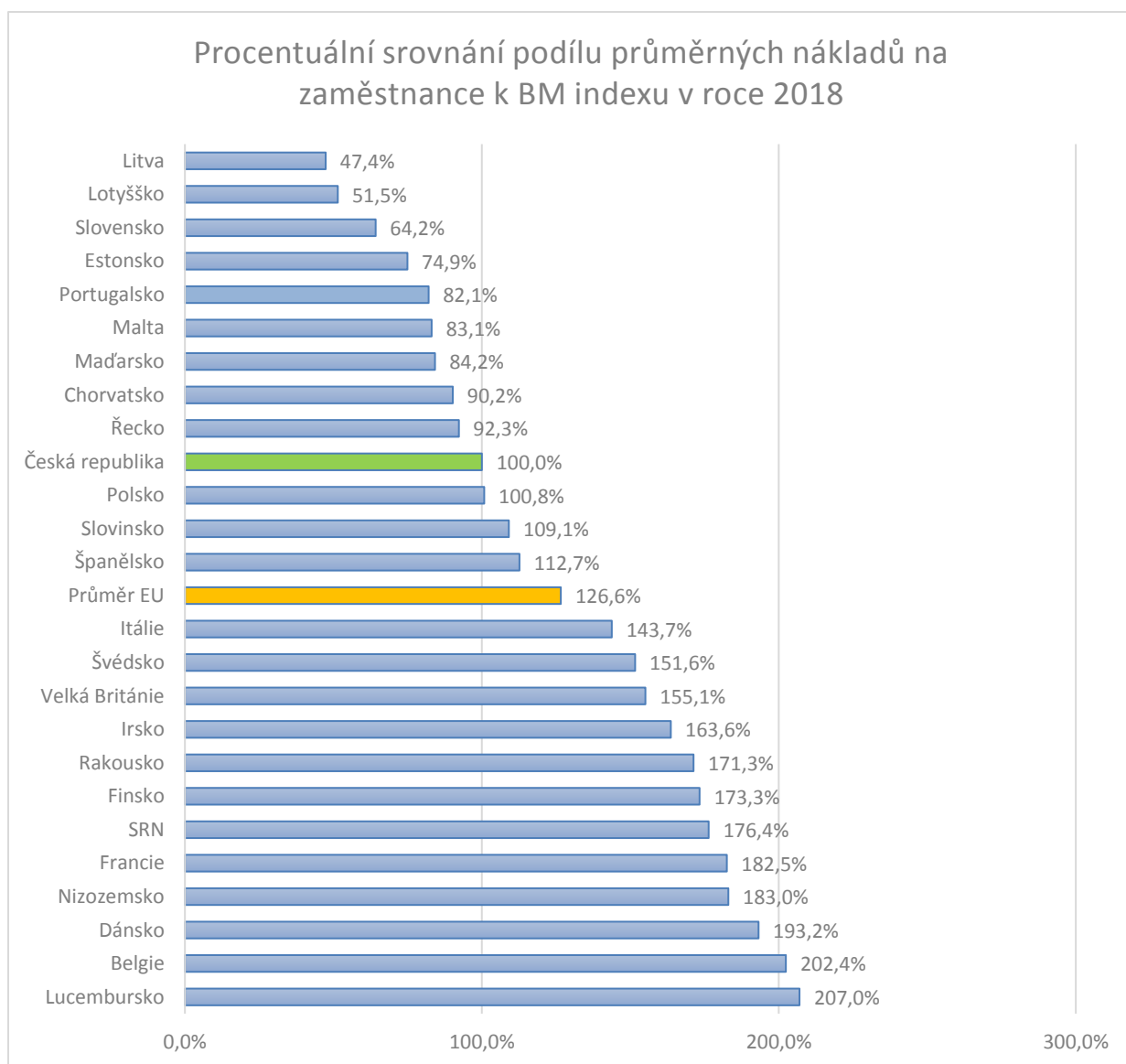
Graf 5: Podíl nemzdových nákladů a BM indexu, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

Větší vypovídající hodnoty však má graf č. 5, který znázorňuje, podobně jako v předešlé kapitole, poměr nemzdových nákladů a cen z Big Mac indexu. Oproti datům v předchozí kapitole (viz str. 25, graf č.3) se pořadí zemí přeskupilo. Nejvyšší reálné nemzdové náklady jsou vynakládány ve Francii následované Švédskem a Belgií. Žebříček se lineárně svažuje až k Finsku, od něhož má následující Španělsko mírný odstup. Španělsko je však nad unijním průměrem, což je změna opačným směrem, než například u Lucemburska. Druhým výrazným rozdílem narušujícím lineární pokles grafu je odstup Řecka od Velké Británie. Ze zemí bývalého východního bloku má nejvyšší reálné nemzdové náklady Česká republika, která je na úrovni Řecka a Irska, což je posun v žebříčku výrazně výše než u celkových nákladů. Nutno však podotknout, že rozdíly mezi zeměmi pod průměrem EU jsou, s výjimkou Lotyšska a Malty, prakticky minimální a v případě zemí, které nepatří do eurozóny, se můžou lišit jejich pořadí v závislosti na drobných změnách měnových kurzů domácí měny vůči euru. Překvapivá je pozice Portugalska, ve kterém jsou po přepočtu nemzdové náklady na úrovni Litvy a dalších zemí, které jsou v EU o dvacet let kratší dobu.

4.1.3. Česká republika ve srovnání se zbytkem EU

4.1.3.1. Průměrné celkové náklady na zaměstnance v roce 2018

Česká republika patří podle srovnání k zemím s nižšími průměrnými celkovými náklady, oproti unijnímu průměru jsou téměř poloviční. Důležité je pro Českou republiku srovnání s nejbližšími sousedy z organizace V4, ze kterého vyplývá, že jsou nejvyšší. Po přepočtu pomocí cen Big Mac indexu se však rozdíly stírají a před ČR se dostává Polsko. Ve srovnání s unijním průměrem se ztráta na zmenšila. V posledních letech u nás sílí tlak ze strany odborů a částečně i vlády na zvyšování minimální mzdy, což by mělo za následek zvýšení celkových průměrných nákladů. Tím by se ČR přiblížila zemím západní Evropy, ztratila by ale konkurenceschopnou pozici v regionu, jelikož sociální politika je v pravomoci každého jednotlivé státu a nelze předpokládat, že by v okolních zemích docházelo ke stejnému zvyšování mezd jako v ČR. Objevilo by se tudíž riziko zvýšení nezaměstnanosti, které by však nemělo mít drastické následky. I přesto by to však znamenalo výpadek ve výběru daní a pojistného a zvýšení výdajů na podporu v nezaměstnanosti. Stejný efekt by mělo zvýšení nemzdových nákladů v podobě zvýšení odvodů na sociální zabezpečení, příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

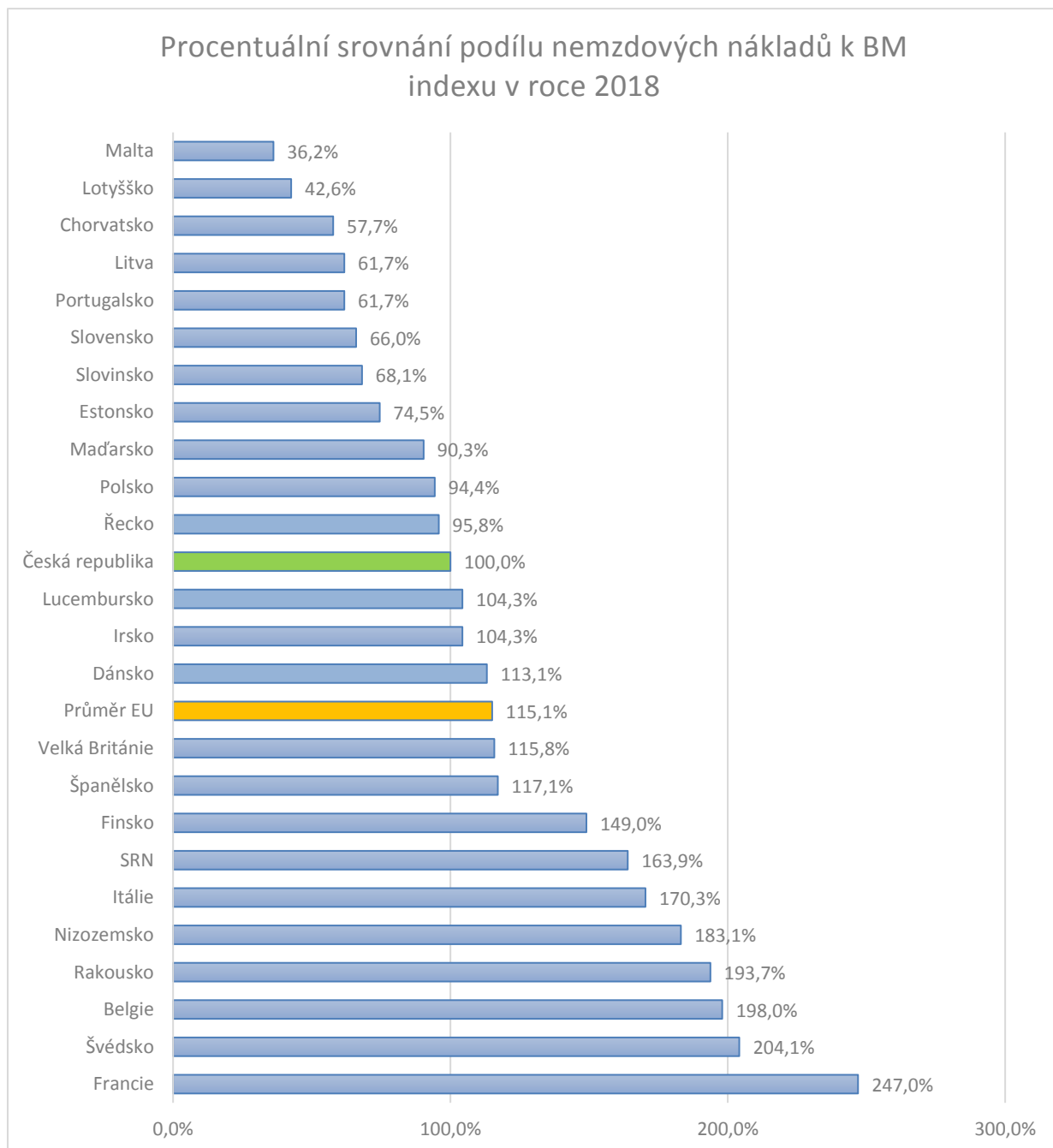

Graf 6: Procentuální srovnání podílu průměrných nákladů k BM indexu v roce 2018, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

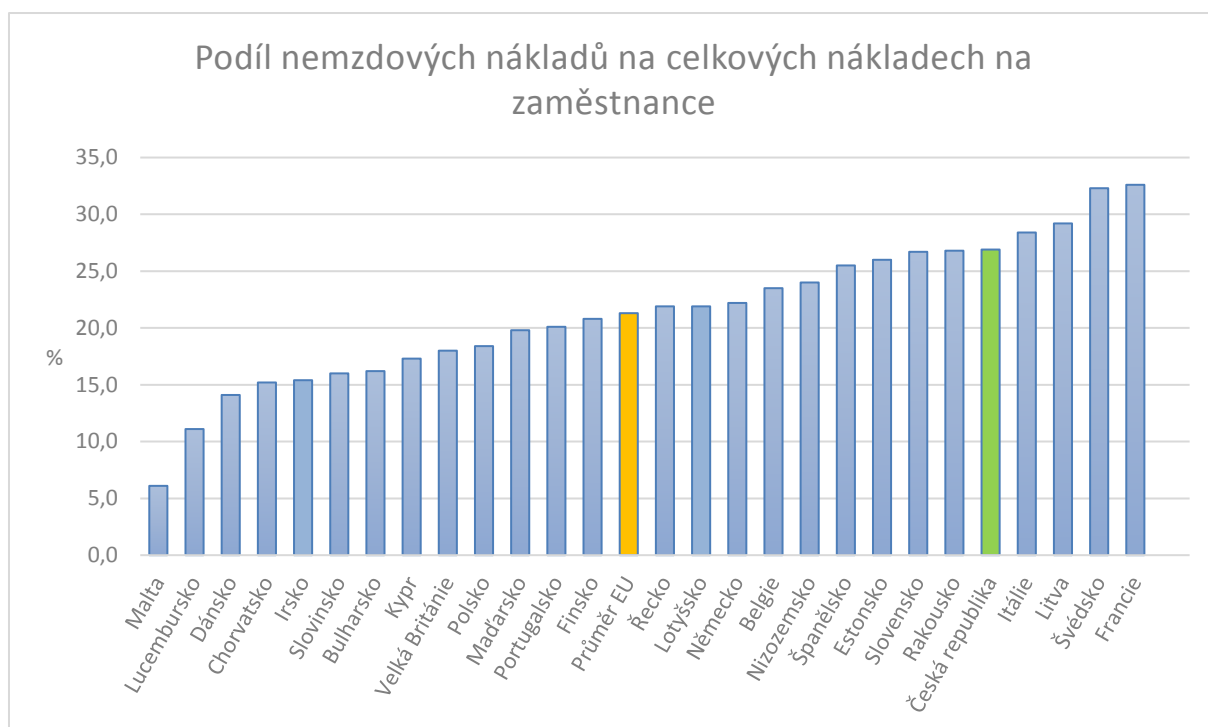
4.1.3.2. Průměrné nemzdové náklady na zaměstnance v roce 2018

Skutečnost je taková, že Česká republika má po Litvě druhý nejvyšší podíl nemzdových nákladů na celkových nákladech ve srovnání se zeměmi, se kterými ji pojí společná politicko-ekonomická historie, tedy se zeměmi bývalého východního. Nemzdové náklady v České republice nedosahují průměru EU, avšak procentuální odstup je nižší než u průměrných celkových nákladů. Nižší ztráta na průměr EU oproti celkovým nákladům však naznačuje, že sociální systém v ČR je na stejné nebo vyšší úrovni než v zemích západní Evropy. V těchto zemích je spíše na samotných zaměstnancích, jakým způsobem si spoří na stáří, jelikož důchodové systémy počítají s vyšší spoluúčastí obyvatel, kteří tak využívají služby a produkty

privátního sektoru v podobě důchodových připojištění a jiných spoření. Takto nastavený důchodový systém nepředstavuje pro země takovou zátěž a pro zaměstnavatele to znamená, že ačkoli jsou průměrné celkové náklady vyšší než v ČR, podíl nemzdových nákladů je nižší. Jinými slovy zaměstnanci v západní Evropě dostávají vyšší hrubou mzdu za cenu vyšší osobní zodpovědnosti za své úspory na důchod.

Graf 7: Procentuální srovnání podílu nemzdových nákladů k BM indexu v roce 2018, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

Graf 8: Podíl nemzdových nákladů na celkových nákladech na zaměstnance, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování

4.2. Analýza daně z příjmů fyzických osob

Evropská unie je v současnosti tvořena 28 státy, které se však její součástí stávaly postupně tak, jak jim umožňovala jejich hospodářská a často také politická situace. Historie Evropské unie sahá až do roku 1952, kdy podpisem Pařížské smlouvy došlo ke vzniku Evropského společenství uhlí a oceli (dále jen ESUO). Zakládajícími členy byly země Beneluxu (Belgie, Nizozemsko a Lucembursko), Francie, Itálie a Německé spolková republika. ESUO může být považováno za předchůdce EU, stejné zakládající země však v roce 1958 na základě tzv. „Římských smluv“ založily Evropské hospodářské společenství (dále jen EHS) a sdružení EURATOM. EHS se v průběhu desetiletí postupně rozrůstala o další země, od roku 1993 docházelo k rozšiřování Evropské unie do nynější podoby. Rozdílné načasování vstupu zemí do EU (EHS) souvisí také se stupněm jejich členství v Evropské měnové unii (dále jen EMU). Celkem 19 zemí vstoupilo v roce 1999 do třetí fáze EMU a tvoří tzv. Eurozónu (euro oblast), což je název pro území platící společnou evropskou měnou, eurem.

Ekonomiky zemí eurozóny jsou specifické nejen jednotnou měnou, ale také absencí nástrojů monetární politiky centrálních bank. Společnou monetární politiku aplikuje Evropská centrální banka se sídlem v německém Frankfurtu nad Mohanem, co může být z pohledu

ekonomicky a hospodářsky slabších zemí eurozóny chápáno jako určitý handicap vůči zemím EU, které si svou měnu prozatím ponechávají (včetně České republiky a její České národní banky, dále jen ČNB) a jejich centrální banky mohou svou monetární politikou ovlivňovat hospodářství každé dané země. Ačkoli cílem ČNB je především péče o cenovou stabilitu, aplikací měnově politických nástrojů dochází též k podpoře obecné hospodářské politiky vlády, pokud však není v rozporu s cílem primárním. [10]

V dalším obsahu práce jsou porovnávány daňové sazby osobních daní a zdanění práce napříč zeměmi EU. Daňové sazby uvedené níže jsou platné k roku 2017. Hodnoty průměrných ročních výdělků jsou však z roku 2015 z důvodu neúplnosti databáze Eurostatu. Pro potřeby práce jsou však cennější aktuální hodnoty sazeb než průměrných ročních výdělků, které se mění spíše nepatrně pouze nepatrně a nikoli skokově, jako v případě daňových sazeb.

4.1.4. Sazby osobní důchodové daně v zemích EU

V této kapitole jsou obsaženy sazby osobní důchodové daně všech zemí EU, které jsou v první fázi pro přehlednost rozděleny do skupin podle roku, kdy se staly její součástí, následně dochází k jejich srovnání v rámci celé unie. Zdroj informací o daňových sazbách uvádí hraniční hrubé roční příjmy v domácí měně, což u některých zkoumaných zemí není euro. S využitím historických záznamů o průměrné hodnotě směnného kurzu domácích měn k euru v roce 2015 na webových stránkách Evropské centrální banky [12] došlo k převedení měny na euro za účelem sjednocení zúčtovacích jednotek pro další srovnání s využitím databáze Eurostat.

U zemí, jejichž daňový systém pracuje s progresivním zdaněním, je ke komparaci použita taková sazba (zvýrazněná žlutou barvou), která odpovídá průměrnému výdělku v dané zemi. Jelikož v každém jednotlivém daňovém systému je z principu možné nakonfigurovat bezpočet možností či „simulovat“ velké množství rozdílných daňových poplatníků uplatňujících různé slevy na dani či odpočitatelné položky, práce se zabývá pouze základní sazbou osobní důchodové daně. Zkoumaný poplatník je bezdětná osoba s průměrným hrubým ročním výdělkem neuplatňující žádné slevy na dani na svou osobu nebo osoby vyživované.

4.1.4.1. Zakládající země

Do této skupiny patří již výše zmíněné země zakládající ESUO v roce 1952 a EHS v roce 1958.

Belgie

Belgické království pracuje ve svém daňovém systému s klouzavě progresivní sazbou s pěti pásmy zdanění. ([4], str. 211)

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 8590	25
8590 – 12 220	30
12 220 – 20 370	40
20 370 – 37 330	45
nad 37 330	50

Tabulka 1 : Daňové sazby Belgie ([4], str. 214)

Nizozemsko

V Nizozemsku je progresivita zdanění umocněna variabilní slevou na dani, kdy s vyšším příjmem sleva na dani klesá z původních 2 254 EUR až na nulu pro poplatníka s ročním příjmem nad 67 000 EUR. ([4], str. 294)

Zdanitelný příjem (% průměrné mzdy)	Daňová sazba (%)
67	5,3
100	16,4
133	23,4
nad 167	28,8

Tabulka 2 : Daňové sazby Nizozemska [13]

Lucembursko

Daň vypočtená dle tabulky se dále zvyšuje o příspěvek do fondu zaměstnanosti ve výši 7 %. Celková sazba tak může činit až 49 %. ([4], str. 275)

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)	Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 11 265	0	30 345 - 32 289	24
11 265 – 13 137	8	32 289 – 34 233	26
13 137 – 15 009	9	34 233 – 36 177	28
15 009 – 16 881	10	36 177 – 38 121	30
16 881 – 18 753	11	38 121 – 40 065	32
18 753 – 20 625	12	40 065 – 42 009	34
20 625 – 22 569	14	42 009 – 43 953	36
22 569 – 24 513	16	43 953 – 45 897	38
24 513 – 26 457	18	45 897 - 100 002	39
26 457 – 28 401	20	100 002 – 150 000	40
28 401 – 30 345	22	150 000 – 200 004	41
		nad 200 004	42

Tabulka 3 : Daňové sazby Lucemburska ([4], str. 274)

Francie

Průměrný hrubý roční příjem činil 37 648 EUR. Progresivita zdanění je z části potlačena koeficienty v rozmezí 1,0 - 6,5 podle počtu vyživovaných dětí, O tento koeficient je ponížován základ daně, nesmí však přesáhnout danou absolutní částku. Celkové daňové břemeno nesmí přesáhnout 75 % ročního příjmu poplatníka. ([4, str. 243])

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 9 710	0
9 711 - 26818	14
26 819 – 71 899	30
71 899 – 152 260	41
nad 152 260	45

Tabulka 4: Daňové sazby Francie ([4], str. 243)

Itálie

Hrubý roční příjem italského poplatníka činil 30 654 EUR. Níže uvedené sazby se dále zvyšují o regionální přírážku v rozmezí 1,23 – 3,33 %, navíc mohou být dále zvyšovány dalšími regionálními přírážkami podle municipality. ([4], str. 256)

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 15 000	23
15 000 – 28 000	27
28 000 – 55 000	38
55 000 – 75 000	41
nad 75 000	43

Tabulka 5: Daňové sazby Itálie ([4], str. 256)

Spolková republika Německo

Ve druhém a třetím daňovém pásmu je sazba daně pohyblivá. Sazba daně z příjmu fyzických osob je 14 procent při příjmu 8 821 €. Při každém zvýšení daňového základu o 1 000 € se zvyšuje sazba daně o 1,88 % až do příjmu 13 769 €, kdy platí sazba daně ve výši 24 %. Při každém zvýšení daňového základu nad 13 770 € se zvyšuje sazba daně o 0,46 % až do příjmu 54 057 €. ([4], str. 289)

Zdanitelný příjem (EUR)	Mezní sazba (%)	Daň (EUR)
do 8 820	0	0
8 821 – 13 769	14,00 – 23,97	0 – 940
13 770 – 54 057	23,97 - 42	940 – 14 229
54 058 – 256 303	42	14 229 – 99 172
nad 256 304	45	99 172

Tabulka 6: Daňové sazby Německa ([4], str. 289)

Podle výše zmíněných údajů lze usoudit, že země zakládající EHS se vydaly cestou progresivního zdanění, které je, například oproti České republice, výrazně vyšší i podle jednotlivých sazeb. V následující tabulce jsou uvedeny průměrné roční výdělky v jednotlivých zemích včetně hodnot z roku 2015.

GEO/TIME	2015 (EUR)
Belgie	46 479,00
Německo	46 800,00
Francie	37 648,09
Itálie	30 654,00
Lucembursko	55 858,00
Nizozemsko	50 008,90

Tabulka 7: Srovnání průměrných hrubých výdělků za rok, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

4.1.4.1.1. Rozšiřující země z roku 1973

Velká Británie

Daňové sazby jsou klouzavě progresivní ve třech pásmech. ([4], str. 341)

Základ daně (GBP)	Základ daně (EUR)	Daňová sazba (%)
do 33 500	46 180	20
33 501 – 150 000	46 180 – 206 775	40
nad 150 000	Nad 206 775	45

Tabulka 8: Daňové sazby ve Spojeném království VB ([4], str. 341)

Irsko

Status poplatníka		Příjmové pásmo	Daňová sazba (%)
Svobodný/ovdovělý	Bez vyživovaných dětí	Do 33 800	20
	S vyživovanými dětmi	Do 37 800	20
Ženatý	Jeden z manželů pobírá příjem	Do 42 800	20
	Oba manželé pobírající příjem	42 800 – 67 600	20
Všechny ostatní případy			40

Tabulka 9: Daňové sazby Irská ([4], str. 251)

Irský systém rozlišuje dvě sazby daně podle výše příjmů. Při zkoumání konkrétní výše dochází k rozlišování rodinného stavu poplatníka, počtu dětí a také skutečnost, zda je jediný živitel rodiny. V roce 2015 činil hrubý roční příjem v Irsku 23 231 EUR, což podléhá zdanění dvaceti procenty, V případě, že by průměrný výdělek svobodného bezdětného poplatníka přesahoval hranici uvedenou v tabulce, podléhala by částky zdanění čtyřiceti procenty. ([4], str. 251)

Dánsko

Celková daňová povinnost je tvořena souhrnem šesti dílčích základů daně v závislosti na kategorii příjmů. Obecně se však uplatňují sazby uvedené v tabulce. Kapitálové příjmy podléhají podle výše svým vlastním sazbám. ([4] :229)

Zdanitelný příjem (DKK)	Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 479 600	do 64 300	10,08
nad 479 600	nad 64 300	15

Tabulka 10: Daňové sazby Dánska ([4], str. 229)

Průměrné roční hrubé výdělky zemí, které byly součástí první fáze rozšíření EHS, jsou uvedeny v následující tabulce.

GEO/TIME	2015 (EUR)
Velká Británie	49 620
Irsko	34 674
Dánsko	54 416

Tabulka 11: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

4.1.4.2. Rozšiřující země v roce 1981

Řecko

Průměrný roční hrubý příjem činil v roce 2015 přibližně 20 107 EUR. Řecko, podobně jako země západní Evropy, používá progresivní zdanění příjmů fyzických osob. V souvislosti s poslední ekonomickou krizí byl v Řecku zaveden solidární příspěvek, jehož výše je uvedena v tabulce níže. ([4], str. 317)

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
Do 20 000	22
20 000 – 30 000	29
30 000 – 40 000	37
nad 40 000	45

Tabulka 12: Daňové sazby Řecka ([4], str. 317)

Zdanitelný příjem (EUR)	Solidární příspěvek (%)
do 12 000	0
12 001 – 20 000	2,2
20 001 – 30 000	5,0
30 001 – 40 000	6,5
40 001 – 65 000	7,5
65 001 – 220 000	9,0
nad 220 000	10,0

Tabulka 13: Sazby solidárního příspěvku podle příjmů ([4], str. 317)

4.1.4.3. Rozšiřující země v roce 1986

Španělsko

Ve Španělsku se uplatňují klouzavě progresivní daňové sazby. Jednotlivá daňová pásma jsou rozdělena spodními mezními částkami, ze kterých se platí paušální daň. Částka, která tuto hranici přesahuje, je podle daného pásma daněna příslušnou sazbou. ([4], str. 332)

Zdanitelný příjem (EUR)	Daň z nižší částky (EUR)	Sazba z přesahující částky (%)
do 12 450	0	19
12 450 – 20 200	2365,50	24
20 200 – 35 200	4 225,50	30
35 200 – 60 000	8 725,50	37
nad 60 000	17 901,50	45

Tabulka 14: Daňové sazby Španělska ([4], str. 332)

Portugalsko

V roce 2017 se uplatňovaly klouzavě progresivní daňové sazby. Sazba B je aplikována na spodní hranici daňového pásma, sazba A je mezní sazba při překročení spodní hranice pásma. ([4], str. 305)

Zdanitelný příjem (EUR)	Sazba (%)	
	A	B
do 7 091	14,5	14,5
7 091 – 20 261	28,5	23,6
20 261- 40 522	37,0	30,3
40 522 – 80 640	45,0	37,65
nad 80 640	48	

Tabulka 15: Daňové sazby Portugalska ([4], str. 305)

Portugalští rezidenti mají povinnost odvádět tzv. solidární daň ve výši 2,5 procent z příjmů nad 80 000 EUR a 5 procent z příjmů nad 250 000 EUR.

V následující tabulce jsou uvedeny průměrné roční hrubé příjmy, od kterých se dále odvíjí daňové sazby.

GEO/TIME	2015 (EUR)
Španělsko	26 475
Portugalsko	17 297

Tabulka 16: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

4.1.4.4. Rozšiřující země v roce 1995

Švédsko

Švédský daňový systém obsahuje v oblasti daně z příjmů unikátní prvek, který se neobjevuje v žádné další zemi EU. Pro poplatníky starší 65 let se mírně liší hraniční příjmy jednotlivých příjmových pásem řádově od 40 000 SEK, což je přibližně 4 300 EUR. Sazby však jsou nastaveny jako klouzavě progresivní. ([4], str. 338)

Zdanitelný příjem (SEK)	Zdanitelný příjem (EUR)	Sazba v daném příjmovém pásmu (%)
do 438 900	do 46 931,5	0
438 900 – 638 500	46 931,5 – 68 275	20
nad 638 500	nad 68 275	25

Tabulka 17: Daňové sazby Švédska ([4], str. 338)

Finsko

Pracovní příjem podléhá zdanění jak daní národní, u které se uplatňuje progresivní daňová sazba, tak daní municipální, kostelní a příspěvku na sociální pojištění. Poplatník platí paušální daň vyplývající z nižší částky odděluje jednotlivá daňová pásma. Daň je následně zvýšena procentní daňovou sazbou z částky přesahující spodní hranici daňového pásma. ([4], str. 237)

Zdanitelný příjem (EUR)	Daň z nižší částky (EUR)	Daňová sazba (%)
do 16 900	0	0
16 900 – 25 300	8	6,25
25 300 – 41 200	533	17,5
41 200 – 73 100	3 315,5	21,5

nad 73 100	10 174	31,5
-------------------	--------	------

Tabulka 18: Daňové sazby Finska ([4], str. 238)

Rakousko

Rakouský model je z pohledu výpočtu jeden z nejsložitějších v rámci EU, jelikož každé další navýšení příjmu přes hranici podléhá zvyšujícímu se zdanění.

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
prvních 11 000	0
dalších 7 000	25
dalších 13 000	35
dalších 29 000	42
dalších 30 000	48
dalších 910 000	50
nad 1 000 000	55

Tabulka 19: Daňové sazby Rakouska ([4], str. 309)

V následující tabulce jsou srovnány průměrné roční hrubé příjmy obyvatele zemí, které rozšířili EU v poslední dekádě minulého století.

GEO/TIME	2015 (EUR)
Švédsko	45 048
Finsko	43 382
Rakousko	43 910

Tabulka 20: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmů za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

4.1.4.5. Rozšiřující země v roce 2004

Česká republika

Česká republika používá jednotnou sazbu daně ve výši 15 procent. Oproti jiným zemím EU se však liší základ, ze kterého se daň vypočítává. Hrubý příjem je zvýšen koeficientem 1,34, který představuje náklady zaměstnavatele na zaměstnance. Tím je získán základ pro výpočet daně, pro který se vžil název superhrubá mzda. V okolních zemích však institut superhrubé

mzdy neexistuje, daň je srážena a vypočítávána z hrubého příjmu, a proto je případné srovnání daňových sazeb mezi zeměmi zkreslené. Proto bylo nutné zjistit skutečnou sazbu osobní důchodové daně v ČR, tj. zjistit, jako část z hrubé mzdy představuje daň vypočtená ze základu, který představuje superhrubá mzda.

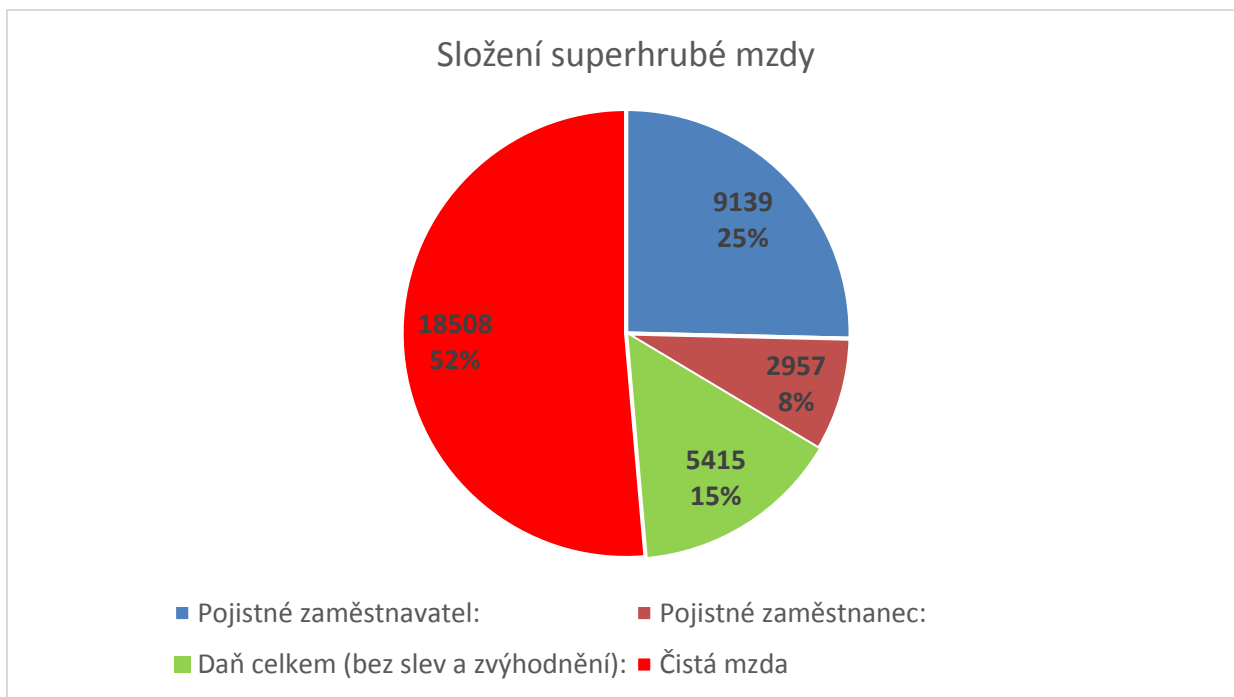
Ke zjištění byl použitý modelový příklad zaměstnance, který pracuje na hlavní pracovní poměr na plný úvazek a pobírá hrubou mzdu 160 korun za hodinu. Jeho měsíční úvazek činí 168 hodin.

V tabulce níže je rozpracován modelový příklad s konkrétními hodnotami superhrubé mzdy, pojistného hrazené zaměstnavatelem, zaměstnancem a hodnotou daně. V práci je dále použita hodnota kategorie „Daň celkem“ bez započtení daňových slev a bonusů.

Superhrubá mzda

Základ daně:	36 100 Kč
Pojistné zaměstnavatel:	-9 139 Kč
- z toho sociální pojištění	6 720 Kč
- z toho zdravotní pojištění	2 419 Kč
Hrubá mzda:	26 880 Kč
Pojistné:	-2 957 Kč
- z toho sociální pojištění	1 747 Kč
- z toho zdravotní pojištění	1 210 Kč
Daň celkem:	-5 415 Kč
- daň:	5 415 Kč
- solidární daň:	0 Kč
Daňová sleva:	2 070 Kč
Daňové zvýhodnění na děti:	0 Kč
Záloha na daň po zvýhodnění a slevách:	-3 345 Kč
Daňový bonus:	0 Kč

Tabulka 21: Výpočet daně z příjmů, zdroj: Peníze.cz[18]

Graf 9: Složení superhrubé mzdy, zdroj: Peníze.cz[18], vlastní zpracování

Z přímé úměrnosti získáme reálnou daňovou sazbu vzhledem k hrubé mzdě

$$26\,880 \dots\dots\dots 100\%$$

$$5\,415 \dots\dots\dots x\%$$

$$x = \frac{100 \times 5\,415}{26\,880} = 20,1\%$$

Reálná daňová sazba vyjádřená ke standartní hrubé mzdě je přibližně 20,1 procenta. Získaná záloha na dani může být dále ponížena o slevu na poplatníka, slevu na vyživovanou osobu či jiné sleva, které však v této práci nejsou brány v potaz vzhledem k odlišnostech daňových systémů a sociálním politikám jednotlivých zemí.

Jednotnou sazbu osobní důchodové daně používá také Maďarsko, a to ve výši 15 procent, čímž se výrazně podobá praxi používané v České republice.

Země	Daňová sazba (%)
Česká republika	20,1
Maďarsko	15

Tabulka 22: Daňová sazba Maďarska a upravená daňová sazba ČR

Daň může být v České republice případně zvýšena o sedmi procentních bodů z rozdílu mezi celkovým příjmem a 48násobkem průměrné mzdy. Toto zvýšení daňové zátěže z nadprůměrných příjmů se nazývá solidární daň.

Slovensko

Slovenská republika využívá dvojí sazbu zdanění. Vedle základní sazby uplatňuje i sazbu vyšší pro výtěžky, které jsou navázané na násobek životního minima. K roku 2017 to byl 176,8násobek, což činilo přibližně 35 022 EUR. ([4], str. 323)

Zdanitelné příjmy (EUR)	Daňová sazba (%)
do 35 022	19
nad 35 022	25

Tabulka 23: Daňové sazby Slovenska s vlivem životního minima ([4], str. 323)

Polsko

Polský daňový systém je specifický a svým způsobem unikátní. Daňové sazby jsou sice klouzavě progresivní, nicméně daň se vypočítává ve dvou krocích. Nejprve dojde k vypočtení nezdanitelného minima, které je následně od hrubého ročního příjmů odečten a dochází k výpočtu vlastní daně. Nezdanitelná část se se zvyšujícím se příjmem snižuje až k nule.

Příjem (PLN)	Příjem (EUR)	Nezdanitelná část
do 6 600	1 547	1 188
6 600 – 11 000	1547 – 2 578	631 x (zdanitelný základ)/4 400
11 000 – 85 528	2 578 – 20 048	556,02
85 528 – 127 000	20 048 – 29 769	556,02 x (zdanitelný základ)/41 472
nad 127 000	nad 29 769	0

Tabulka 24: Polsko – tabulka A ([4], str. 299)

Zdanitelný příjem (PLN)	Zdanitelný příjem (EUR)	Daň PLN
do 85 528	do 20 048	18 % - nezdanitelná část podle tabulky A
nad 85 528	nad 20 048	15 395,04 + 32 % z částky nad 85 528 z tabulky A

Tabulka 25: Daňové sazby Polska ([4], str. 299)

Slovinsko

Daň se počítá z vyměřovacího základu, do kterého spadají všechny kategorie příjmů podle systému klouzavě progresivních sazeb.

Roční zdanitelný příjem (EUR)	Daň z nižší částky	Sazba z přesahující částky (%)
do 8 021,34	0	16
8 021,34 – 20 400	1 283,41	27
20 400 – 48 000	4 625,65	34
48 000 – 70 907,20	14 009,65	39
nad 70 907,20	22 943,46	50

Tabulka 26: Daňové sazby Slovinska ([4], str. 326)

Kypr

Databáze Eurostatu bohužel nenabízí údaje o hrubých ročních příjmech obyvatel Kypru, poslední údaj je poskytnutý za rok 2007. Z tohoto důvodu je Kypr pro další část práce vynechán, jelikož by nebylo objektivní porovnávat údaje z roku 2015 použité u ostatních zemí a kyperská data dostupná z roku 2007. V níže uvedené tabulce jsou pro úplnost uvedené daňové sazby platné v roce 2017.

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 19 500	0
19 501 – 28 000	20

28 001 – 36 300	25
36 301 – 60 000	30
nad 60 000	35

Tabulka 27: Daňové sazby Kypru ([4], str. 260)

Malta

Malta uplatňuje dvojí sazby důchodové daně. V tabulce jsou uvedeny sazby a hraniční příjmy pro jednotlivce, systém však rezidentům umožňuje společné zdanění manželů. Daňové sazby zůstávají, mění se však hraniční hrubé příjmy, které však nejsou dvojnásobkem hodnot z níže uvedené tabulky. Z toho lze usuzovat, že maltský daňový systém nemá za cíl motivovat páry k uzavření manželství. Při průměrném ročním hrubém výdělku 14 032 EUR by manželé odvedli o přibližně 7 000 EUR více.

Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 9 100	0
9 101 – 14 500	15
14 501 – 60 000	25
nad 60 001	35

Tabulka 28: Daňové sazby Malty ([4], str. 285)

Pobaltské země

Země	Daňová sazba (%)
Estonsko	20
Litva	15
Lotyšsko	23

Tabulka 29: Daňové sazby zemí Pobaltí ([4], str- 234;264;270)

V následující tabulce jsou uvedeny průměrné hrubé roční výdělky obyvatel zemí, které jako první rozšířili EU jako země bývalého socialistického bloku.

GEO/TIME	2015 (EUR)
Česká republika	11 654
Maďarsko	10 232
Slovensko	10 661
Polsko	11 788
Slovinsko	18 092
Malta	20 943
Estonsko	13 045
Litva	8 623
Lotyšsko	9 588

Tabulka 30: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

4.1.4.6. Rozšiřující země v roce 2007

V roce 2007 rozšířili Evropskou unii další země bývalého východního bloku. Podobně jako Česká republika používají ke zdanění jedinou sazbu osobní důchodové daně. V tabulkách níže jsou uvedeny sazby daně z příjmů a průměrné roční hrubé příjmy obyvatel.

Země	Daňová sazba (%)
Bulharsko	10
Rumunsko	16

Tabulka 31: Daňové sazby v Bulharsku a Rumunsku ([4], str. 219;314)

GEO/TIME	2015 (EUR)
Bulharsko	5 529
Rumunsko	6 851

Tabulka 32: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

4.1.4.7. Rozšiřující země v roce 2013

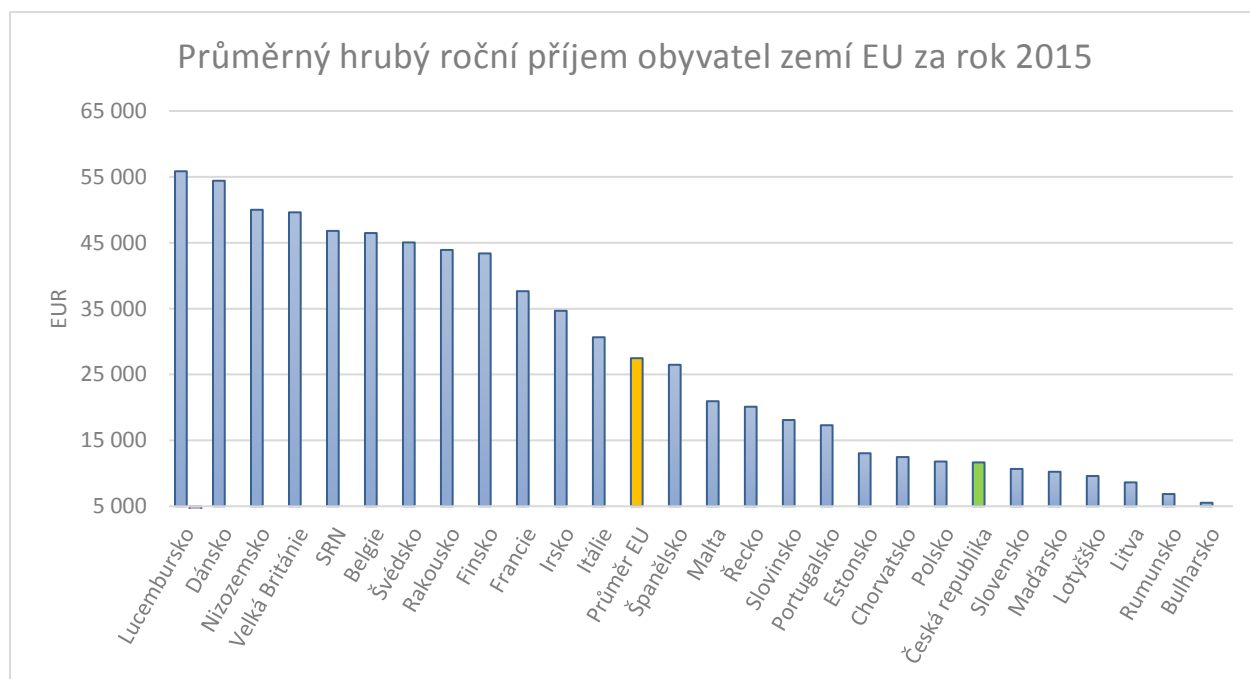
Chorvatsko

Chorvatsko je prozatím poslední přistoupivší člen EU a po Slovinsku je v pořadí druhým státem ze zemí bývalé Jugoslávie, který vstoupil do EU. Stejně jako Slovinsko využívá progresivní zdanění příjmů. Průměrný příjem činil v roce 2015 přibližně 12 467 EUR.

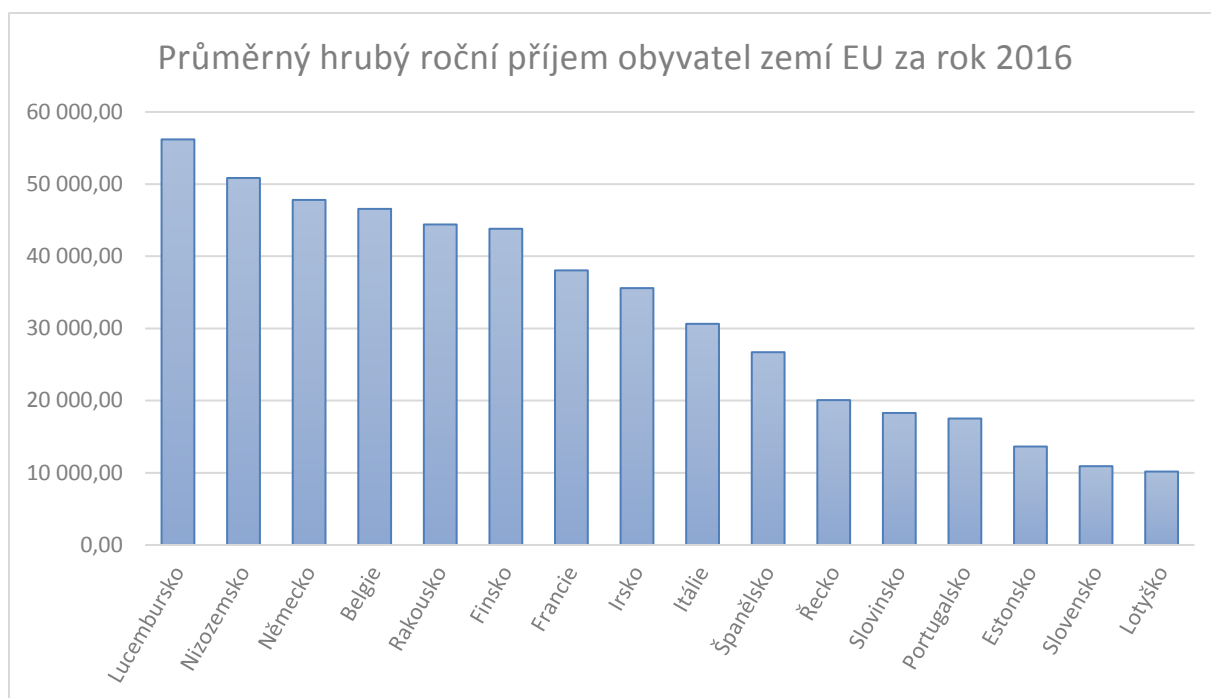
Zdanitelný příjem (HRK)	Zdanitelný příjem (EUR)	Daňová sazba (%)
do 210 000	do 27 573	24
nad 210 000	nad 27 573	36

Tabulka 33: Daňové sazby Chorvatska ([4], str. 248)

V následujícím grafu jsou graficky zrekapitulovány a mezi sebou porovnány výše zmíněné průměrné hrubé roční příjmy zemí EU seřazeny od nejvyšší po nejnižší.

Graf 10: Průměrný hrubý roční příjem obyvatel zemí EU za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

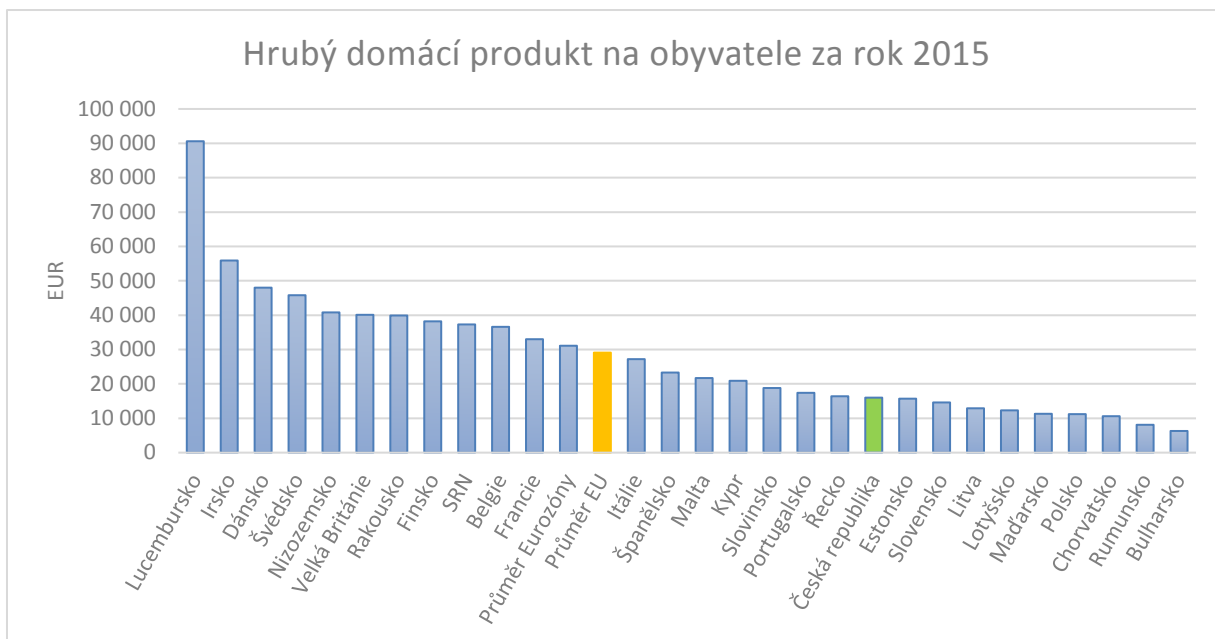

Graf 11: Průměrný hrubý roční příjem obyvatel zemí EU za rok 2016, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování

Graf č. 11 obsahuje přibližně polovinu členských zemí EU z důvodu nekompletnosti zdrojových dat. Z meziročního srovnání zemí, které data poskytly, vyplývá, že v pořadí zemí nedošlo k žádným změnám, avšak došlo k mírnému zvýšení příjmů v řádu stovek eur za rok. V závislosti na pouze mírných změnách v příjmech obyvatel napříč zeměmi nelze očekávat, že by došlo k výrazným změnám při porovnání nominálních hodnot odvedené daně z příjmů pro rok 2016 o více než poměrnou část z meziročního nárůstu průměrného hrubého příjmu.

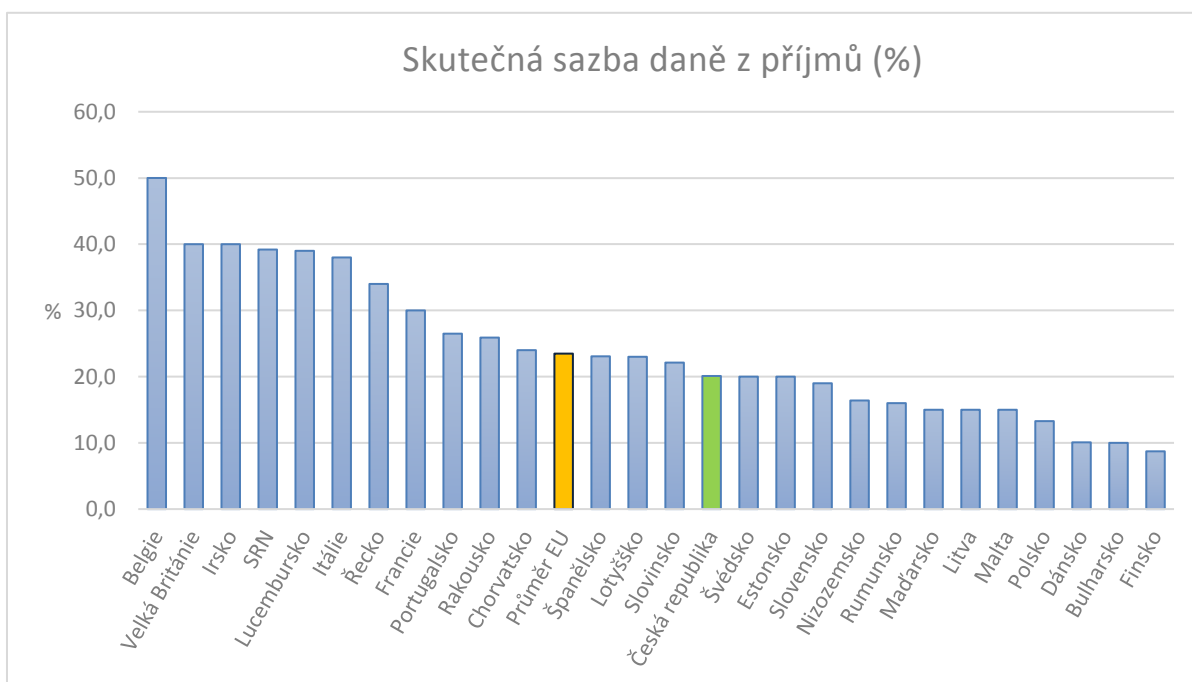
4.1.5. Srovnání odvedené daně z příjmů fyzických osob

Na úvod je užitečné nastínit situaci v jednotlivých zemích EU pomocí grafu č. 12 zobrazující hrubý domácí produkt (HDP) rozpočítaný na počet obyvatel dané země, tzv. HDP na obyvatele. Z něho vyplývá, že nejlepších výsledků dosahuje Lucembursko následované Irskem a severskými zeměmi. Nejchudšími zeměmi jsou naopak země, které přistoupili do EU jako poslední, tedy Chorvatsko, Bulharsko a Rumunsko. Česká republika se nachází bohužel pod průměrem EU, ačkoli s výjimkou Slovinska je v žebříčku nejlépe postavenou zemí bývalého východního bloku. Výsledky Lucemburska jsou zkreslené, jelikož do Lucemburska cestují za prací lidé ze sousedních zemí. Dochází tak k jevu, kdy se podílí na tvorbě HDP v Lucembursku, ale jako obyvatelé jsou použiti pro výpočet HDP na obyvatele ve své domovské ekonomice.

Graf 12: Hrubý domácí produkt na obyvatele za rok 2015, zdroj: Eurostatu [20], vlastní zpracování

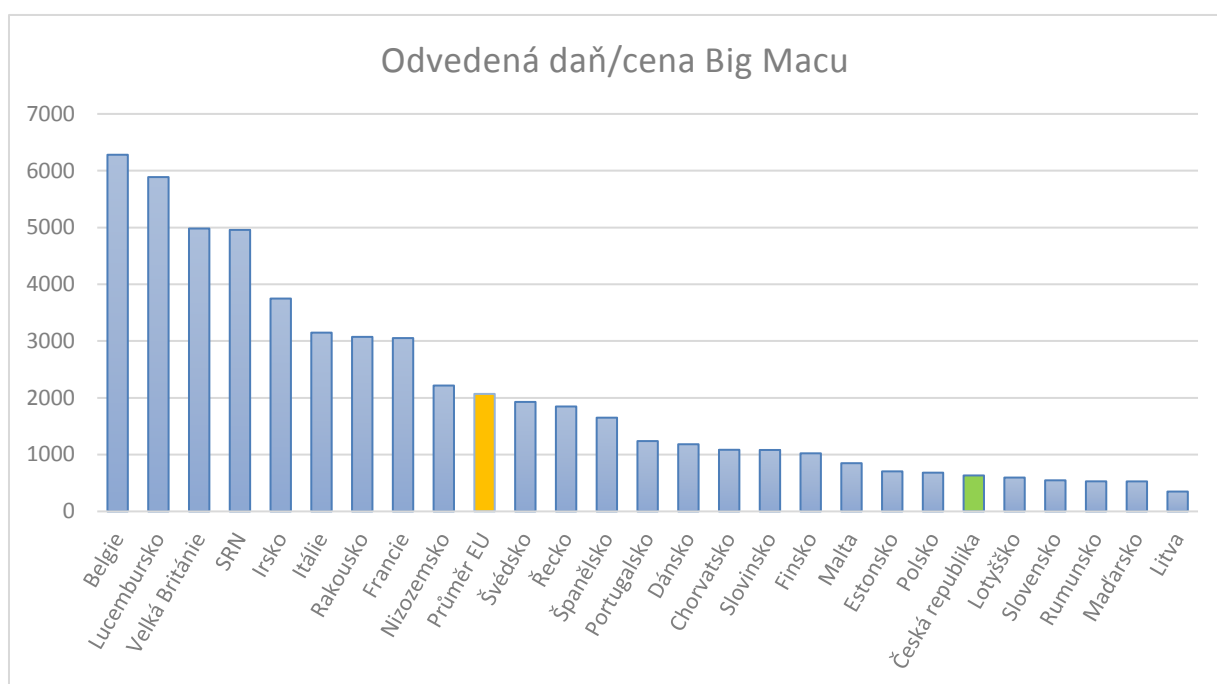
Data získaná z publikace a databáze Eurostatu byla v programu MS Office Excel spárována a podle metodik daňových výpočtů jednotlivých států došlo ke zjištění skutečné výše daňové sazby, která je uplatňována na průměrnou hrubou mzdu v jednotlivých zemích. Tyto sazby se v některých případech lišily od tabulkových hodnot v řádu jednotek procent. To bylo způsobeno vysokou citlivostí na výši zdanitelného příjmu, což je nejlépe pozorovatelné na daňovém systému Rakouska, Slovinska či Portugalska. Tyto hodnoty, nazvané jako „Skutečná sazba daně z příjmů“ jsou graficky znázorněny v grafu č. 13.

Graf 13: Skutečná sazba daně z příjmů, zdroj: Eurostatu [14] a ([4], str.211-343), vlastní zpracování

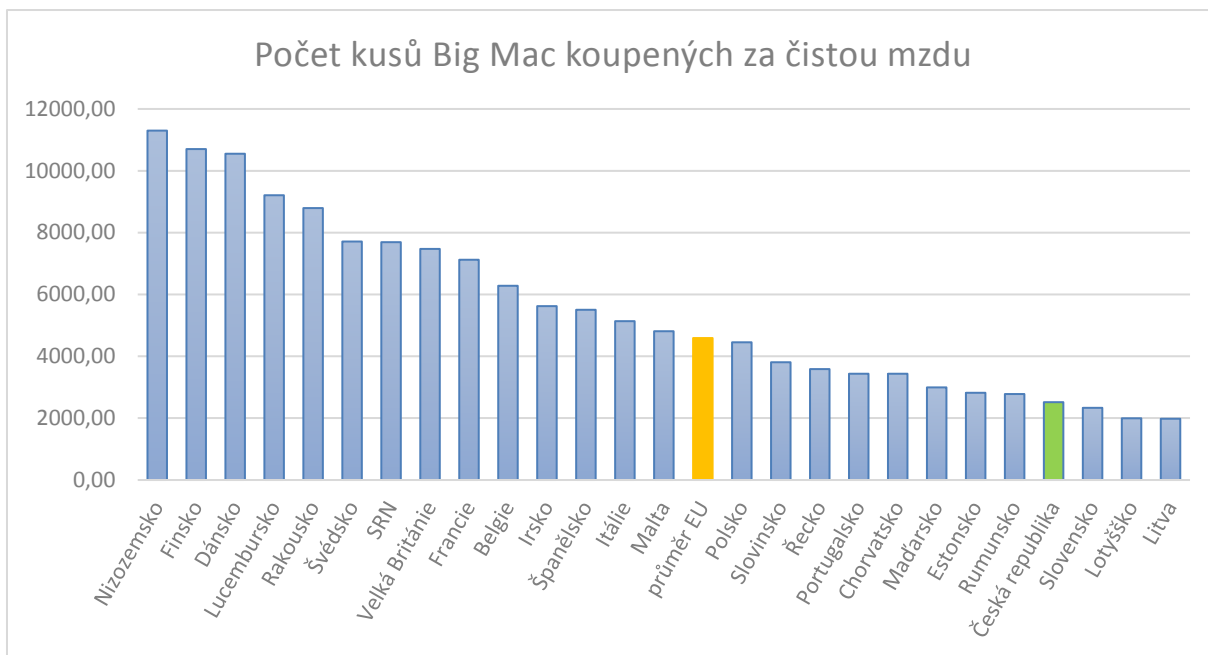
Z grafu vyplývá, že nejvyšší podíl z hrubého ročního příjmu odevzdávají obyvatelé Belgie. Překvapivý může být fakt, že nad průměrem zemí EU je Chorvatsko, které vstoupilo do EU jako poslední v roce 2013 a jehož HDP na obyvatele ho ve srovnání s ostatními zeměmi řadí za dno žebříčku společně s Rumunskem a Bulharskem. Kontrastem k postavení Chorvatska je pozice Nizozemska, Dánska či Finska, které je výrazně pod průměrem sazby daně z příjmů, ale v žebříčku HDP na obyvatele patří k nejvýkonnějším zemím EU.

Dalším krokem analýzy bylo zjištění odvedené daně aplikací příslušné daňové sazby na průměrné hrubé mzdy a pomocí cen BM indexu došlo k vyjádření počtu kusů zboží, které by bylo možné za odvedenou daň nakoupit. Grafické vyjádření je nahlédnutí v grafu č. 14.

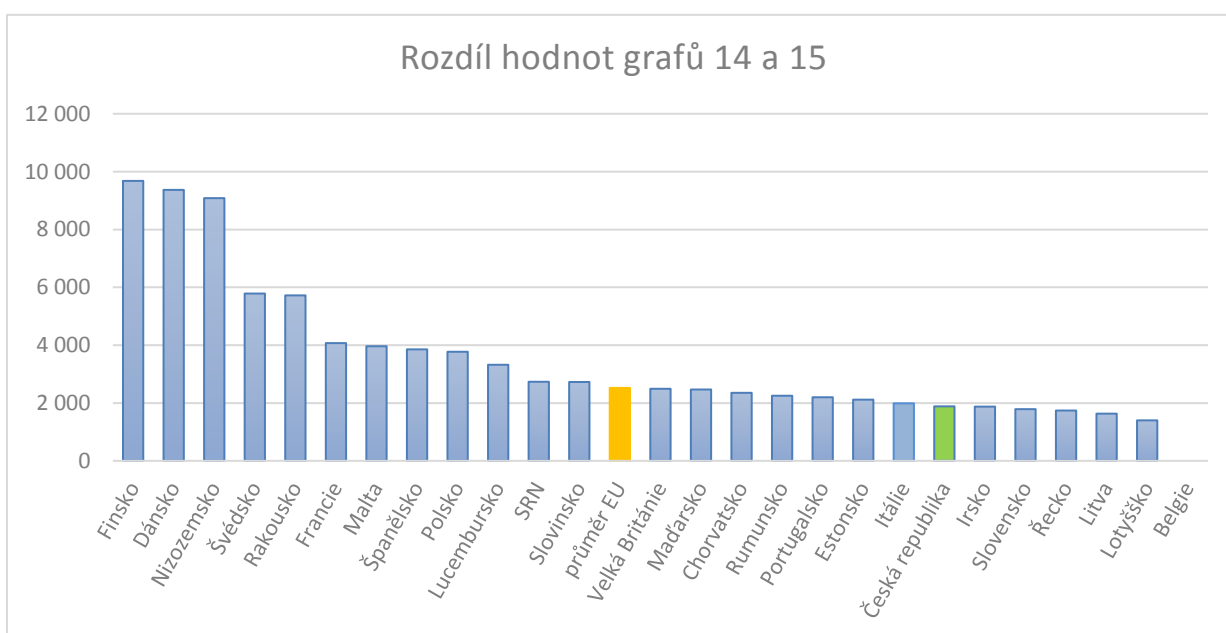
Graf 14: Odvedená daň/cena Big Macu, zdroj: Eurostat [14] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

Z grafu vyplývá, že nejvíce zboží by si za částku zaplacenou na daních pořídili obyvatelé Belgie, Velké Británie a zemí tzv. tvrdého jádra EU. Na opačném konci spektra jsou země bývalého východního bloku. Pořadí zemí však skrytě znázorňuje i obrovské rozdíly v průměrných ročních (či měsíčních) hrubých příjmech v kombinaci s různou výší zdanění. Opačnou optikou je na grafu č. 13 znázorněno, kolik každému obyvatele průměrně zbyde na spotřebu, tj. na zakoupení zkoumaného zboží.

Graf 15: Počet kusů Big Mac koupených za čistou mzdu, zdroj: Eurostat [14] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

Graf č. 15 vyjadřuje naopak množství produktu, které si poplatník může za peněžní prostředky, které má po zdanění k dispozici, opatřit. Největší možnosti ke spotřebě mají dle grafu obyvatelé Nizozemska, kteří k zemi nad průměrem EU si odepírají nejméně, tudíž jim zůstává největší obnos prostředků na zajištění osobních potřeb. Na konci žebříčku se v tomto srovnání nachází i Česká republika, což je dáno nejen poměrně nízkými příjmy v rámci celé EU, ale i vyšší zdanění, které je jen lehce pod průměrem EU.

Graf 16: Rozdíl hodnot grafů 14 a 15, zdroj: Eurostat [14] a Big Mac index [11], vlastní zpracování

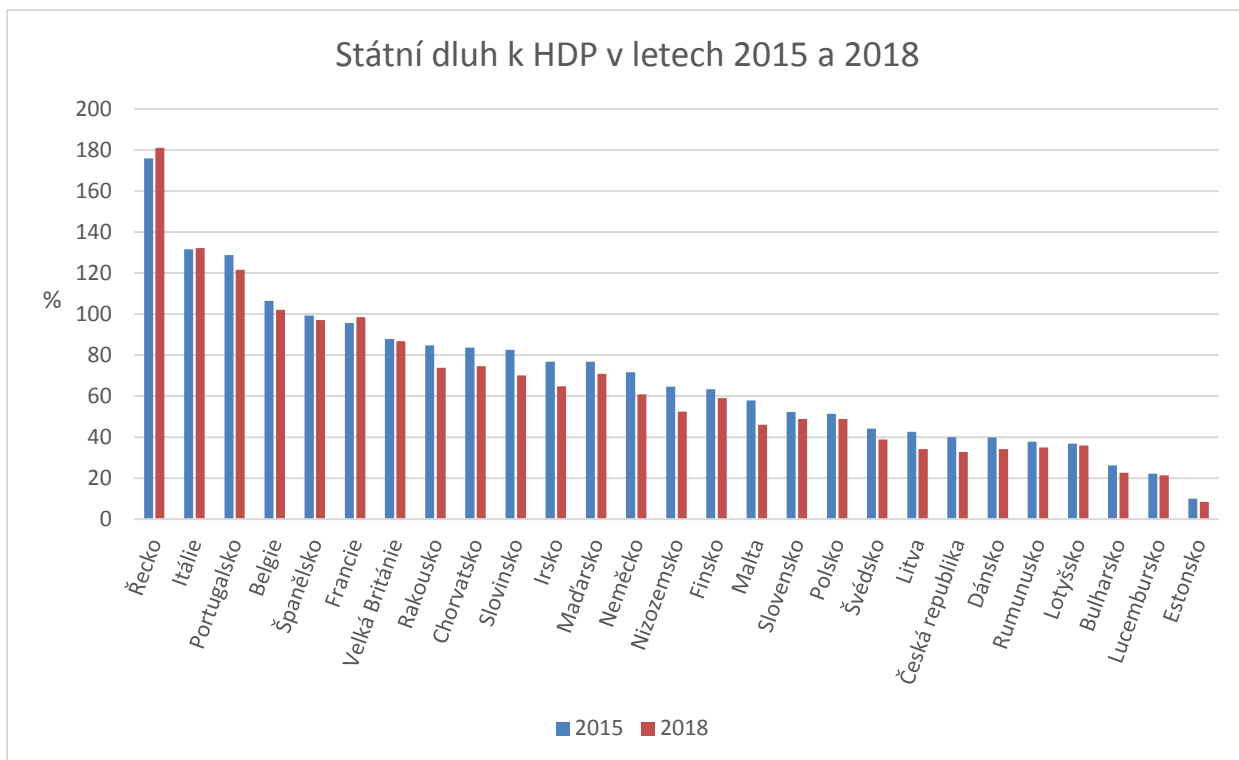
Na grafu č. 16 je znázorněn rozdíl hodnot z grafu č. 15 a č. 14. Rozdílem těchto hodnot dojde k vyrušení nadměrného vlivu rozdílnosti v hrubých příjmech i v daňových sazbách a nejlepších výsledků tedy dosahují země, které vysoké hrubé příjmy nezdaňují příliš vysokou sazbou vzhledem k průměru v EU. Srovnatelnými zeměmi pro ČR jsou historicky i ekonomicky země bývalého východního bloku, které do EU vstupovali shodně v roce 2004. Z těchto zemí vykazuje nejlepší poměr Polsko, následované Slovinskem a Chorvatskem. Nejlepší poměr z EU vykazuje Finsko, Dánsko a již zmíněné Nizozemsko, které z celkem vysokému HDP na obyvatele přidává zdanění průměrnou sazbou 21,5, 10 a 16,4 procenta.

4.1.6. Česká republika a daň z příjmů ve srovnání se zeměmi EU

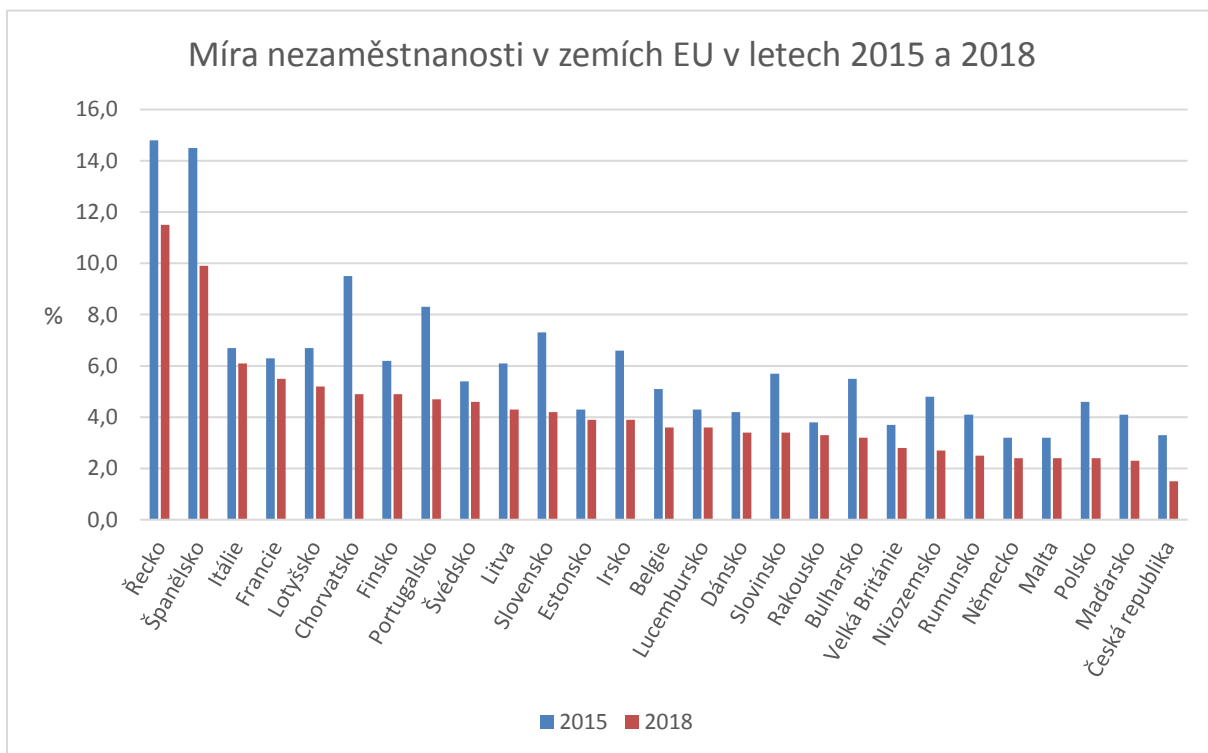
Na základě výše uvedených dat vyplývá, že obyvatelé České republiky jsou vzhledem k výši svých příjmů zdaněni natolik, že jim k další spotřebě zbývá méně prostředků, než je průměr EU. V tomto ohledu zaostává nejen za západními zeměmi EU, ale také za již zmíněným Polskem, Slovinskem, ale i Maďarskem či Chorvatskem. Nominální sazba daně z příjmů však je sice lehce pod unijním průměrem, ale hlavní příčinou toho jevu je průměrný hrubý roční příjem, který patří k nejnižším v celé EU. K posunu žebříčkem by tedy stačilo zvýšení hrubého příjmu, jelikož vlastní výše zdanění v porovnání se západními zeměmi využívajícími progresi ve zdanění není na tak vysoké úrovni, aby si vyžadovalo úpravu, přesněji snížení sazby daně z příjmů. Případné snížení daně z příjmů fyzických osob s sebou nese riziko výpadku na příjmové stránce státního rozpočtu, což v situaci pravidelných schodkových rozpočtů není krok, který by vlády riskovaly i s vědomím toho, že nižší sazba daně z příjmů by v rovině teorie mohla poplatníky více motivovat k užívání tzv. daňové optimalizace.

4.1.7. Doplnkové grafy zadlužení a nezaměstnanosti

K dokreslení situace jednotlivých zemí z hlediska veřejných rozpočtů a nezaměstnanosti jsou součástí této kapitoly příslušné grafy s daty z let 2015 (se vztahem k dani z příjmů fyzických osob) a z let 2018 (se vztahem k problematice zdanění práce).

Graf 17: Státní dluh k HDP v letech 2015 a 2018, zdroj: Eurostat [23], vlastní zpracování

Graf 18: Míra nezaměstnanosti v zemích EU v letech 2015 a 2018, zdroj: Eurostat [24], vlastní zpracování

5. SHRNUÍ A DOPORUČENÍ

Na úvod shrnutí je nutné uvést, že situace v jednotlivých zemích není determinována pouze výší sazeb daně z příjmů nebo úrovní zdanění práce. Situaci ovlivňují i další faktory, jakými jsou například výše nezaměstnanosti nebo výše státního dluhu. Tyto faktory velkou měrou ovlivňují zákonodárné iniciativy v zemích EU, pro které by i minimální zhoršení míry nezaměstnanosti nebo státního dluhu vedlo k velkým problémům a jsou oproti zemím s lepší kondicí ve svízelnější pozici. Například změna sazby daně z příjmů mohou při jejím snížení způsobit snížení výběru prostředků do státního rozpočtu, způsobit tak deficitní hospodaření státu a prohloubení již tak vysokého státního dluhu. Případné zvýšení daní může naopak zvýšit nezaměstnanost a zvýšit tak výdaje za sociální politiku, přičemž zvýšený výběr daní je spíše nejistý.

Ze sesbíraných údajů vyplývá, že Česká republika v oblasti zdanění práce patří k unijnímu podprůměru. Z dat navíc vyplývá, že ve skupině zemí uskupení Visegrádské čtyřky (V4) jsou průměrné celkové náklady na zaměstnance nominálně nejvyšší, ale při přepočítání na reálné hodnoty pomocí cen Big Mac indexu jsou před Českou republikou mimo historicky jinak vyvíjejícího se Rakouska i Slovinsko nebo Polsko.

Při pohledu na nemzdovou složku průměrných celkových nákladů z dat vyplývá, že ČR je ve srovnání významně blíže unijnímu průměru a hodnotám zemí západní Evropy než v případě celkových nákladů, ač se stále výrazným odstupem. Ve srovnání s okolními zeměmi však ostatní převyšuje a přibližuje se v tomto ohledu Řecku, které při přepočtu cenami BM indexu i překonává. Pokud však hovoříme o podílu nemzdových nákladů na celkových nákladech, je tento podíl v České republice jeden z nejvyšších v celé Evropské unii, což představuje stěžejní zjištění pro reakci na případný budoucí hospodářský vývoj.

Při sloučení těchto dvou pohledů na zdanění práce lze dojít k závěru, že zaměstnavatel je nucen v české ekonomice vynaložit na každého jednotlivého zaměstnance mimo hrubé mzdy „navíc“ jeden z největších podílů nemzdových nákladů na LC v celé Evropě. V současné situaci, kdy celkové náklady na práci patří v rámci unie svou výší k podprůměru, tato skutečnost nepředstavuje vážnější problém. Jedná se o však o skryté nebezpečí, jelikož v případě výraznějšího nárůstu hrubé mzdy (vlivem převisu poptávky nad nabídkou na trhu práce, nebo zásahem státu v oblasti minimální mzdy) by proporcionálně podle velikosti podílu vzrostly i nemzdové náklady, což by v konečném důsledku znamenalo výrazné navýšení

průměrných celkových nákladů na zaměstnance. Jelikož nelze nijak vyvozovat, že by k přibližně stejnému nárůstu mezd docházelo ve okolních zemích, výrazně by tato situace poškodila konkurenceschopnost České republiky v regionu střední, východní a jihovýchodní Evropy, což by mělo nepochybně negativní dopad na míru nezaměstnanosti, výpadek na příjmové stránce státního rozpočtu a zvýšené náklady v sociální oblasti. V konečném důsledku by pravděpodobně došlo k hospodaření s deficitním státním rozpočtem a nárůstem státního dluhu. Proto v tomto případě nedoporučuji zvyšování minimální mzdy ani zvyšování odvodů na sociální zabezpečení a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistném na všeobecné zdravotní pojištění.

V oblasti daně z příjmů fyzických osob je patrné, že Česká republika svým systémem jednotné sazby daně z příjmů je v Evropě v minoritě. Stejný princip zdanění používají pouze pobaltské země, Rumunsko, Bulharsko a Maďarsko, tedy pouze některé země bývalého východního bloku. Při srovnání nominální daňové sazby je sazba ČR v rámci EU lehce podprůměrná, jelikož většina zemí používá systém progresivního zdanění, což u průměrného hrubého ročního výdělku způsobuje, že aplikovaná a porovnávaná sazba je v rámci EU výrazně vyšší než ta v České republice.

Z dat Eurostatu je bohužel jasně patrné, že čeští zaměstnanci dostávají výrazně nižší platové ohodnocení, než jsou špičky žebříčku a než je i přirozeně nižší celounijní průměr. To v kombinaci s reálnou daňovou sazbou má za následek skutečnost, že poplatníkům v ČR zůstane k dispozici méně peněžních prostředků než jejich kolegům v Polsku, Maďarsku, Estonsku nebo Rumunsku. Jednou z cest ke zlepšení situace je bezesporu zvýšení hrubých příjmů daňových poplatníků v ČR, což by zvýšilo jejich čistý příjem a přineslo do státního rozpočtu prostředky nejen skrze přímé, ale i nepřímé daně. Další cestou by bylo snížení daňové sazby na úroveň Maďarska či Rumunska, čímž by se sice snížil příjem z přímých daní, došlo by však pravděpodobně k nárůstu příjmů z daní nepřímých.

Konfliktem v celé problematice sazby daně z příjmů a zdanění je práce je situace, kdy si tyto dva pojmy navzájem překáží. Zaměstnavatel jako subjekt na trhu práce má na českého zaměstnance vysoké nemzdové náklady, čímž je mu okleštěn prostor k většímu navyšování mezd a pokud tak učiní, tak vyšší náklady logicky promítne do cen svého zboží a služeb. V případě, že by klesl podíl nemzdových nákladů, zvýšil by se prostor pro zvyšování hrubých mezd při zachování neměnných celkových nákladů na zaměstnance, a i při zachování stávající jednotné daňové sazby v plné výši by se zvýšil čistý příjem daňového poplatníka. Je však

otázkou, nakolik by výpadek ve výběru sociálního a všeobecného zdravotního pojištění byl kryt vyšším výběrem daně z příjmů fyzických osob a výnosem z nepřímých daní. Toto řešení by však pomohlo české ekonomice v konkurenci s okolními zeměmi o zahraniční investory. Výpadek ve výběru odvodů na sociální a zdravotní pojištění by mohl být nahrazen i změnou daňového systému na systém progresivního zdanění, což by však nemuselo mít za následek zvýšení čistého příjmu obyvatelstva. Proto v současné chvíli doporučuji zachovat v oblasti daně z příjmů fyzických osob současný stav do chvíle, než dojde k výrazné a nevyhnutelné reformě důchodového systému, který by ovlivnil příspěvky zaměstnavatele i zaměstnance do sociální oblasti a případně změnil podíl nemzdových nákladů na celkových nákladech na zaměstnance a otevřel prostor pro případný vyšší růst mezd, čímž by se zvedl čistý příjem obyvatel.

Při širším pohledu na obě zkoumaná zdanění lze vyzorovat spojitost mezi výší podílu nemzdových nákladech na nákladech celkových a výše sazby daně z příjmů fyzických osob. Lucembursko má orientovaný daňový systém na daň z příjmů, jejíž sazba je nejvyšší v EU. Podíl nemzdových nákladů je však mimo Malty nejnižší. Opačným směrem se orientuje Švédsko, které má naopak vyšší podíl nemzdových nákladů, než jaká je sazba daně z příjmů, která je srovnání patří k těm nižším a je pod úrovní průměru celé Evropské unie. Do stejné skupiny zemí patří i Česká republika, Litva, Slovensko a další země východní a jihovýchodní Evropy. Samostatnou skupinu představují země jižní a jihozápadní Evropy, které mají vysoký podíl nemzdových nákladů a sazby daně z příjmů a zároveň se potýkají s výše zmíněnými problémy s vysokou nezaměstnaností a vysokým státním dluhem. To je případ především Řecka, Španělska, Itálie a Portugalska, ačkoli díky ekonomickému růstu a tím růstu HDP dochází ke stagnaci nebo mírnému snižování zadlužení. V případě pokračujícího ekonomického růstu by mělo nadále docházet ke snižování podílu dluhu vůči HDP, nicméně v případě ekonomické krize by došlo k velkému a skokovému nárůstu ukazatelů zadlužení i nezaměstnanosti, a to nejen v zemích jižní a jihozápadní Evropy, ale ve většině zemí EU.

6. ZÁVĚR

Tématem a cílem práce bylo na základě veřejně dostupných dat Eurostatu analyzovat zdanění práce a daň z příjmů fyzických osob v zemích Evropské unie s cílem popsat pozici České republiky a porovnat ji s ostatními státy EU. Po zjištění pozice České republiky v oblasti

průměrných celkových nákladů na zaměstnance a podíl nemzdových nákladů v kombinaci se zdaněním hrubého příjmu obyvatel se nabízí jako námět k další práci analýzy dopadů na veřejné rozpočty vyvolaných změnami, které by v této problematice mohly nastat za účelem zvýšení čistého příjmu obyvatelstva a zlepšení pozice a konkurenceschopnosti České republiky v kontextu okolních zemí. Zmíněné změny mohou být v podobě snížení nemzdových nákladů v kombinaci se zachováním stávajícího systému zdanění hrubých příjmů obyvatel, nebo v kombinaci se změnou daňového systému z principu jednotné daňové sazby na systém progresivního zdanění.

7. SEZNAM ZDROJŮ

- [1] HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a ekonomika*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-013-9
- [2] DITTRICHOVÁ, Jaroslava. *Základy financí*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-409-0
- [3] PAVLÁSEK, Vlastimil a Pavlína HEJDUKOVÁ. *Veřejné finance a daně v České republice*. 2., přeprac. vyd. Plzeň: Nava, 2011. ISBN 978-80-7211-395-8
- [4] ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-274-5
- [5] BAKEŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7
- [6] *Daně z příjmů: zákon o daních z příjmů: vyhlášky, pokyny a sdělení MF a GR: přehled smluv o zamezení dvojího zdanění; Evidence tržeb: zákon o EET ve znění nálezu Ústavního soudu: redakční uzávěrka 1. 1. 2018* Ostrava: Sagit, 1994. ÚZ. ISBN 978-80-7488-272-2
- [7] *Daň z přidané hodnoty: zákon o DPH: směrnice Rady EU o společném systému DPH, informace a sdělení Generálního finančního ředitelství: redakční uzávěrka 1. 1. 2018* Ostrava: Sagit, 2005. ÚZ. ISBN 978-80-7488-273-9
- [8] *Zdravotní pojištění: zákon o veřejném zdravotním pojištění, zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, zákony o zdravotních pojišťovnách: redakční uzávěrka 18. 12. 2018* Ostrava: Sagit, 2011-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-269-2
- [9] *Sociální pojištění: pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení: redakční uzávěrka 8. 1. 2018* Ostrava: Sagit, 2007. ÚZ. ISBN 978-80-7488-279-1
- [10] *Měnová politika*. Česká národní banka [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: https://www.cnb.cz/cs/menova_politika/

- [11] *The Big Mac index: Our interactive currency comparison tool* [online]. 10.1.2019 [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: <https://www.economist.com/news/2019/01/10/the-big-mac-index>
- [12] Euro foreign exchange reference rates. *Evropská centrální banka* [online]. [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: https://www.ecb.europa.eu/stats/policy_and_exchange_rates/euro_reference_exchange_rates/html/index.en.html
- [13] Daňový systém v Nizozemí. *Finance.cz* [online]. [cit. 2019-01-19]. Dostupné z: <https://www.finance.cz/dane-a-mzda/dane-v-cr-a-v-eu/dane-v-eu/dane-v-nizozemi/>
- [14] Průměrný roční hrubý příjem. Eurostat [online]. [cit. 2019-01-27]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=earn_nt_net&lang=en
- [15] ŠVERCOVÁ, Jena. Hrubý národní produkt HNP, hrubý domácí produkt HDP [online]. [cit. 2019-04-13]. Dostupné z: http://www.ceed.cz/makroekonomie/12_HNP_HDP.htm
- [16] Zaměstnanost, nezaměstnanost. *Český statistický úřad* [online]. 04.04.2019 [cit. 2019-04-15]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/zamestnanost_nezamestnanost_prace
- [17] Evropské směrnice o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci. *Evropská agentura pro bezpečnost a ochranu zdraví při práci* [online]. [cit. 2019-04-16]. Dostupné z: <https://osha.europa.eu/cs/safety-and-health-legislation/european-directives>
- [18] Výpočet čisté mzdy 2019. *Peníze.cz* [online]. [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: <https://www.penize.cz/kalkulacky/vypocet-ciste-mzdy#mzda>
- [19] Labour cost levels by NACE Rev. 2 activity. *Eurostat* [online]. 16.4.2019 [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=lc_lci_lev&lang=en
- [20] Main GDP aggregates per capita. *Eurostat* [online]. 17.4.2019 [cit. 2019-04-21]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=nama_10_pc&lang=en
- [21] HOLMAN, Robert. *Ekonomie*. 3. aktualizované vydání. Praha: C.H.Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6.
- [22] LANSINGH, Van C., Marissa J. CARTER, Kristen A. ECKERT, Kevin L. WINTHROP, Serge RESNIKOFF a João M. FURTADO. Affordability of cataract surgery using the Big

Mac prices. *Revista Mexicana de Oftalmología*. 2015, 2015(89), 21-30. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.mexoft.2014.07.001>.

[23] *General government gross debt* [online]. [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/eurostat/tgm/table.do?tab=table&plugin=1&language=en&pcode=sdg_17_40

[24] Unemployment by sex and age - annual average. Eurostat [online]. 23.4.2019 [cit. 2019-04-27]. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=une_rt_a&lang=en

Seznam tabulek

Tabulka 1 : Daňové sazby Belgie ([4], str. 214)	37
Tabulka 2 : Daňové sazby Nizozemska [13].....	37
Tabulka 3 : Daňové sazby Lucemburska ([4], str. 274)	38
Tabulka 4: Daňové sazby Francie ([4], str. 243).....	38
Tabulka 5: Daňové sazby Itálie ([4], str. 256).....	39
Tabulka 6: Daňové sazby Německa ([4], str. 289).....	39
Tabulka 7: Srovnání průměrných hrubých výdělků za rok, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování	40
Tabulka 8: Daňové sazby ve Spojeném království VB ([4], str. 341).....	40
Tabulka 9: Daňové sazby Irska ([4], str. 251).....	41
Tabulka 10: Daňová sazby Dánska ([4], str. 229).....	41
Tabulka 11: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	42

Tabulka 12: Daňové sazby Řecka ([4], str. 317).....	42
Tabulka 13: Sazby solidárního příspěvku podle příjmů ([4], str. 317)	42
Tabulka 14: Daňové sazby Španělska ([4], str. 332).....	43
Tabulka 15: Daňové sazby Portugalska ([4], str. 305).....	43
Tabulka 16: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	44
Tabulka 17: Daňové sazby Švédska ([4], str. 338)	44
Tabulka 18: Daňové sazby Finska ([4], str. 238)	45
Tabulka 19: Daňové sazby Rakouska ([4], str. 309)	45
Tabulka 20: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	45
Tabulka 21: Výpočet daně z příjmů, zdroj: Peníze.cz[18]	46
Tabulka 22: Daňová sazba Maďarska a upravená daňová sazba ČR.....	47
Tabulka 23: Daňové sazby Slovenska s vlivem životního minima ([4], str. 323)	48
Tabulka 24: Polsko – tabulka A ([4], str. 299).....	48
Tabulka 25: Daňové sazby Polska ([4], str. 299)	49
Tabulka 26: Daňové sazby Slovinska ([4], str. 326)	49
Tabulka 27: Daňové sazby Kypru ([4], str. 260).....	50
Tabulka 28: Daňové sazby Malty ([4], str. 285)	50
Tabulka 29: Daňové sazby zemí Pobaltí ([4], str- 234;264;270)	50
Tabulka 30: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	51
Tabulka 31: Daňové sazby v Bulharsku a Rumunsku ([4], str. 219;314)	51

Tabulka 32: Srovnání průměrných hrubých ročních příjmu za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	51
Tabulka 33: Daňové sazby Chorvatska ([4], str. 248).....	52

Seznam grafů

Graf 1: Průměrné celkové náklady na práci zaměstnance v roce 2018, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování.....	27
Graf 2: Složený graf průměrných celkových hodinových nákladů za rok 2018, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování.....	28
Graf 3: Podíl celkových nákladů na zaměstnance a BM indexu, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování.....	29
Graf 4: Průměrné hodinové nemzdové náklady v roce 2018, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování.....	31
Graf 5: Podíl nemzdových nákladů a BM indexu, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování.....	31
Graf 6: Procentuální srovnání podílu průměrných nákladů k BM indexu v roce 2018, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování.....	33
Graf 7: Procentuální srovnání podílu nemzdových nákladů k BM indexu v roce 2018, zdroj: Eurostat [19] a Big Mac index [11], vlastní zpracování.....	34
Graf 8: Podíl nemzdových nákladů na celkových nákladech na zaměstnance, zdroj: Eurostat [19], vlastní zpracování.....	35
Graf 9: Složení superhrubé mzdy, zdroj: Peníze.cz[18], vlastní zpracování.....	47
Graf 10: Průměrný hrubý roční příjem obyvatel zemí EU za rok 2015, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	52

Graf 11: Průměrný hrubý roční příjem obyvatel zemí EU za rok 2016, zdroj: Eurostat [14], vlastní zpracování.....	53
Graf 12: Hrubý domácí produkt na obyvatele za rok 2015, zdroj: Eurostatu [20], vlastní zpracování	54
Graf 13: Skutečná sazba daně z příjmů, zdroj: Eurostatu [14] a ([4], str.211-343), vlastní zpracování	54
Graf 14: Odvedená daň/cena Big Macu, zdroj: Eurostat [14] a Big Mac index [11], vlastní zpracování	55
Graf 15: Počet kusů Big Mac koupených za čistou mzdu, zdroj: Eurostat [14] a Big Mac index [11], vlastní zpracování	56
Graf 16: Rozdíl hodnot grafů 14 a 15, zdroj: Eurostat [14] a Big Mac index [11], vlastní zpracování	56
Graf 17: Státní dluh k HDP v letech 2015 a 2018, zdroj: Eurostat [23], vlastní zpracování ...	58
Graf 18: Míra nezaměstnanosti v zemích EU v letech 2015 a 2018, zdroj: Eurostat [24], vlastní zpracování.....	58

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
Petrů Dominik	Tovární 598, Trutnov - Horní Staré Město	I1600172

TÉMA ČESKY:

Analýza a srovnání daňových příjmů státního rozpočtu se zaměřením na daň z příjmů a zdanění práce

TÉMA ANGLICKY:

Analysis and comparison of tax incomes of the state budget with a focus on income tax and labor taxation

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Martina Hedvičáková, Ph.D. - KE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Cíl bakalářské práce

Cílem bakalářské práce je analýza a zdanění příjmů a práce jakožto nejdůležitějších zdrojů státních rozpočtů zemí EU a následné srovnání se situací v České republice.

Osnova

1. Úvod
2. Cíle a metodika práce
3. Teoretická východiska
4. Analýza daňových příjmů
5. Shrnutí a doporučení
6. Závěry

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

- [1] HÁJEK, Ladislav. *Ekonomie a ekonomika*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7435-013-9
- [2] DITTRICHOVÁ, Jaroslava. *Základy financí*. Vyd. 2. Hradec Králové: Gaudeamus, 2014. ISBN 978-80-7435-409-0
- [3] PAVLÁSEK, Vlastimil a Pavlína HEJDUKOVÁ. *Veřejné finance a daně v České republice*. 2., přeprac. vyd. Plzeň: Nava, 2011. ISBN 978-80-7211-395-8
- [4] ŠIROKÝ, Jan. *Daně v Evropské unii: daňové systémy všech 28 členských států EU, legislativní základy daňové harmonizace včetně judikátů SDEU, společný konsolidovaný základ daně (CCCTB), akční plán BEPS, zdanění finančního sektoru*. 7. aktualizované a přepracované vydání. Praha: Leges, 2018. Teoretik. ISBN 978-80-7502-274-5
- [5] BAKLŠ, Milan. *Finanční právo*. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnícké učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7
- [6] *Daně z příjmů: zákon o daních z příjmů: vyhlášky, pokyny a sdělení MF a GŘ: přehled smluv o zamezení dvojího zdanění; Evidence tržeb: zákon o EET ve znění nálezů Ústavního soudu: redakční uzávěrka 1. 1. 2018* Ostrava: Sagit, 1994. ÚZ. ISBN 978-80-7488-272-2
- [7] *Daň z přidané hodnoty: zákon o DPH: směrnice Rady EU o společném systému DPH, informace a sdělení Generálního finančního ředitelství: redakční uzávěrka 1. 1. 2018* Ostrava: Sagit, 2005. ÚZ. ISBN 978-80-7488-273-9
- [8] *Zdravotní pojištění: zákon o veřejném zdravotním pojištění, zákon o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, zákony o zdravotních pojišťovnách: redakční uzávěrka 18. 12. 2018* Ostrava: Sagit, 2011- ÚZ. ISBN 978-80-7488-269-2

[9] Sociální pojištění: pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení: redakční uzávěrka 8. 1. 2018 Ostrava: Sagit, 2007. ÚZ. ISBN 978-80-7488-279-1

Podpis studenta:

Datum: 15. 10. 2018

Podpis vedoucího práce:

Datum: 11. 10. 2018